

**CRNA GORA
VLADA CRNE GORE**

***EKONOMSKA POLITIKA CRNE GORE
ZA 2011. GODINU***

Podgorica, oktobar 2010. godine

S A D R Ź A J

I - OPŠTI OKVIR POLITIKA I CILJEVA	3
1. Opšti okvir ekonomske politike	3
2. Ekonomska politika i strateški razvojni pravci	3
3. Ograničenja i izgledi za razvoj	4
4. Okvir koncepta razvoja	4
5. Ciljevi ekonomske politike	5
II – PROJEKTOVANI MAKRO-EKONOMSKI INDIKATORI ZA 2011.GODINU.....	7
III - EVROPSKE INTEGRACIJE	9
IV - JAVNE FINANSIJE	11
V - STRUKTURNE REFORME	13
1. SEKTOR PRIVREDE	13
1.1. Prestrukturiranje i privatizacija	13
1.2. Razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća	13
1.3. Mrežne industrije.....	15
1.3.1. Energetika	15
1.3.2. Transport i telekomunikacije	16
1.5. Zaštita i unapređivanje životne sredine	20
1.6. Regionalni razvoj	21
1.7. Razvoj informacionog društva.....	22
1.8. Statistika	24
2. FINANSIJSKI SEKTOR.....	24
2.1. Bankarski sektor	24
2.2. Nebankarski sektor	25
3. TRŽIŠTE RADA	26
3.1. Zaposlenost i tržište rada	26
3.2. Socijalna politika	27
3.3. Politika zarada i penzija	27
4. INVESTICIJE	28
VI - REALNI SEKTOR.....	29
1. Preradivačka industrija i rudarstvo	29
2. Turizam	29
3. Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	31
4. Gradjevinarstvo i stambeno-komunalna djelatnost	31
5. Trgovina	33
VII - DRUŠTVENE DJELATNOSTI	34

I - OPŠTI OKVIR POLITIKA I CILJEVA

1. Opšti okvir ekonomske politike

Završavajući 2009.godinu s nižim nivoom privredne aktivnosti, izraženim realnim padom BDP-a od 5,7%, crnogorska ekonomija je tokom 2010. godine, a naročito u prvom polugođu, bila suočena s prenešenim uticajem ekonomske i finansijske krize. Problem nelikvidnosti i teškoća u održavanju reproduktivnog procesa je uglavnom opredjeljivao ambijent i osnovne trendove u privredi. Evidentno je pritom da je snažan upliv antikriznih mjera ekonomske politike ublažavao nepovoljne efekte i slabio uticaj krize. U uslovima konsolidacije bankarskog sektora, podrške sektoru malih i srednjih preduzeća i pokretanju proizvodnje u velikim industrijskim sistemima, u trećem kvartalu 2010.godine, ekonomija u svojim vitalnim sektorima, bilježi oživljavanje (industrija, poljoprivreda, turizam) a raspoloživi pokazatelji ukazuju na realni rast i očekivanja da se do kraja 2010.godine dostigne projektovani rast od 0,5%.

Povoljniji eksterni uticaji i razvoj događaja u nacionalnoj ekonomiji, oblikovaće izvjesno prosperitetniji opšti ambijent u 2011.godini. Pritom će ocjene o stabilnosti i utemeljenosti trendova oživljavanja privredne aktivnosti biti od presudne važnosti za validnost i realnost projekcija razvoja. Stabilizacija bankarskog sektora sa procesima dokapitalizacije, uz proces blagog oporavka kreditne aktivnosti banaka i povoljan uticaj projekta euroobveznica i drugih kreditnih aranžmana na javne finansije, činiće okvir za jačanje preduzetničke i investicione aktivnosti. Poboljšanjem biznis ambijenta s unaprijeđenim uslovima lakoće poslovanja i sistemskim rješenjima usmjerenim na podsticanje privatne preduzetničke inicijative, generisaće se kreativna snaga i uloga novog biznisa. Strukturne reforme u oblasti obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite i državne uprave, kao osnov dugoročnog sistemskog prilagođavanja, doprinijeće uspostavljanju održivosti javnih finansija, a nove moguće investicije u energetiku, turizam, putnu i komunalnu infrastrukturu treba da pokrenu očekivane multiplikacione efekte. Ipak, nužan oprez, s obzirom na još uvijek prisutnu ranjivost ekonomije u uslovima otežane dostupnosti svježeg kapitala i budžetska ograničenja sa mjerama štednje i racionalizacije, treba da upotpuni opštu sliku privrednog okruženja u 2011.godini.

2. Ekonomska politika i strateški razvojni pravci

Strateški razvojni okvir Crne Gore opredijeljen je procesom pridruživanja EU i evroatlanskim integracijama. Stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i očekivanim pozitivnim mišljenjem u pogledu sticanja statusa kandidata za člana EU, otvara se nova faza kvalitativno sadržajnijih odnosa zasnovanih na procesu pregovaranja za članstvo u EU. U tom kontekstu, ekonomska politika računa sa povoljnim odnosom međunarodne zajednice prema naporima da se na bazi evropskih standarda i normi oblikuje i usmjerava razvojni proces. Istovremeno, dugoročna vizija razvoja, sadržana u dokumentu „Crna Gora u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti“, omogućava da se artikulišu globalni izazovi vremena i utvrde pravci, opredjeljenja i ciljevi razvoja crnogorskog društva u svim njegovim segmentima. Pritom će orijentacija na jačanje otvorenosti crnogorske ekonomije, jačanje ekonomskih sloboda sa sve stimulativnijim ambijentom za pokretanje preduzetničke inicijative i snaženjem elemenata tržišnosti sistema, sa naporima da se unapređuje konkurentnost na osnovama sopstvenog prirodnog, privrednog i humanog resursa i novog znanja, činiti osnov dugoročnih razvojnih usmjerenja. Istovremeno, u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore do 2014.godine, definisani su uslovi institucionalne i sistemske podrške politici ravnomjernijeg regionalnog razvoja zemlje, što čini dodatne pretpostavke za dinamiziranje opšteg privrednog rasta.

Konzistentan strateški okvir na kome se temelji ekonomska politika Crne Gore za 2011.godinu čini i:

- Ekonomski i fiskalni program za Crnu Goru 2010-2013.godine;
- Inovirani program za integraciju Crne Gore u EU 2011-2015.godine;
- Prostorni plan Crne Gore do 2020.godine;
- Nacionalna strategija održivog razvoja;
- Strategija razvoja informacionog društva do 2013.godine;
- Sektorske strategije razvoja.

Na toj osnovi, utvrdiće se i Nacionalni razvojni plan koji će omogućiti implementaciju utvrđenih strateških razvojnih ciljeva.

Pretpostavke od kojih se polazi u definisanju ekonomske politike Crne Gore za 2011. godinu su:

- Ostvareni rezultati u 2010. godini, sagledavanje uticaja ekonomske i finansijske krize na osnovne reproduktivne mogućnosti privrede i trajnost utemeljenja pozitivnih efekata mjera antikriznog paketa u uslovima teškoća u oporavku privrede;
- Očuvani procesi transformacije privrede u skladu s normama i standardima EU;
- Održano interesovanje potencijalnih investitora za ulaganja u kapitalne infrastrukturne projekte i visok nivo stranih direktnih investicija;
- Očuvana makro-ekonomska stabilnost i visok nivo povjerenja stranih kreditora u sigurnost aranžmana u projektima makro-ekonomske podrške;
- Jačanje održivosti sistema javnih finansija u uslovima strukturnih reformi i korišćenja sredstava iz projekta euro obveznica i mogućih kreditnih aranžmana;
- Jačanje regionalne komponente razvoja u uslovima definisanja institucionalne i systemske podrške politici ravnomjernijeg regionalnog razvoja;
- Jačanje uloge znanja i primjene najnovijih komunikacionih tehnologija i informatičkih dostignuća kao faktora razvoja;

3. Ograničenja i izgledi za razvoj

Uticaj ekonomske i finansijske krize u znatnoj mjeri je opredjeljivao opšti ambijent i nivo privredne aktivnosti tokom 2009. i ove godine i, pored evidentnih rezultata mjera ekonomske politike usmjerenih na ublažavanje tih efekata, generisao je određene dileme, rezerve i limite u pogledu objektiviziranja mogućnosti razvoja u 2011. godini. Ove se u osnovi odnose na pitanja:

- U kojoj mjeri će stabilizovanje opštih uslova u privredi i još uvijek nesiguran proces oporavka privredne aktivnosti biti dovoljno pouzdan indikator za procjene mogućnosti razvoja u narednoj godini; i
- U kojim će se razvojnim performansama pozicionirati objektivne razvojne mogućnosti.

Realni razvojni scenario računa sa određenim oprezom u pogledu definisanja osnovnih mjera, parametara i ciljeva razvoja u 2011. godini. U vezi s tim, ograničenja će činiti:

- Ranjivost ekonomije nakon ekonomske i finansijske krize;
- Nelikvidnost u realnom sektoru i uspostavljeni krug dužničko-povjerilačkih odnosa;
- Nedovoljna kreditna aktivnost i podrška banaka realnom sektoru;
- Troškovi i prateći efekti nužnih strukturnih reformi; i
- Potreban kapital za podsticanje privredne aktivnosti kroz nove razvojne projekte i novo investiranje.

Očekivanja u pozitivnom smjeru baziraju se na okolnosti da sistem dobro reaguje na globalne tokove oporavka svjetske ekonomije. U tom okviru računa se na:

- Benefite po osnovu ostvarenog statusa kandidata za članstvo u EU u pogledu unaprijeđene dostupnosti pretpristupnih fondova i druge pogodnosti;
- Povoljnije eksterne uticaje iz svjetske ekonomije u kojoj se uspostavlja trend rasta i, s tim u vezi, nakon stabilizacije i oživljavanja proizvodnje, na rast aktivnosti u zemljama u okruženju i zemljama članicama EU (prema procjenama MMF-a, u 2011. godini, očekuje se rast BDP-a u Albaniji 3,2%, Makedoniji 3,0%, Bosni i Hercegovini 3,0%, Srbiji 3,0%, Hrvatskoj 1,6%, Sloveniji 2,4%, Mađarskoj 2,0%, Poljskoj 3,7%, Estoniji 3,5%, Njemačkoj 2,0%, Francuskoj 1,6%, Italiji 1,0% i dr.);
- Visok nivo povjerenja u makro-ekonomsku stabilnost i interes potencijalnih investitora za ulaganja u projekte kapitalne infrastrukture koji mogu proizvesti dugoročan multiplikacioni efekat na ukupan razvoj;
- Oživljavanje turističke tražnje u uslovima jačanja sklonosti ka putovanjima u ekonomskim prilikama koje su u usponu.

4. Okvir koncepta razvoja

Ocjene da je ekonomija Crne Gore na putu oporavka, da će završiti 2010. godinu sa realnim rastom i procjene da će privredna aktivnost jačati i odvijati se na višem nivou u odnosu na 2010. godinu,

dominantno će uticati na profil ekonomske politike za 2011.godinu. Pritom razvojni model predpostavlja ograničenja koja će u tom procesu činiti teškoće uslovljene nelikvidnošću u realnom sektoru i problemi u obezbjeđivanju kreditne podrške razvojnim projektima.

Nužna restriktivnost budžetskog okvira i potreba jačanja održivosti sistema javnih finansija, oblikovaće ambijent makro-ekonomske stabilnosti i usklađivanja potrošnje s objektivnom snagom sistema u pogledu stvaranja nove vrijednosti. To podrazumijeva mjere za racionalizaciju i smanjivanje javne potrošnje i strukturne promjene u oblasti obrazovanja, socijalne zaštite i državne uprave koje će biti usmjerene na uspostavljanje održivog sistema u ovim oblastima. Projekat euro obveznica i mogući kreditni aranžmani, doprinijeće stvaranju uslova za dostizanje budžetske ravnoteže u narednim godinama i očuvanje makro-ekonomske stabilnosti.

U ambijentu prilagođavanja makro-ekonomskog okvira post kriznim uslovima osnovno usmjerenje ekonomske politike je na podršku procesa jačanja privredne aktivnosti. Očekivanja su da će preduzete mjere podrške proizvodnji i optimizaciji broja zaposlenih u velikim industrijskim sistemima, uz oporavak berzanskih indeksa, omogućiti porast proizvodnje i objektivizaciju uslova njihovog poslovanja. Unapređivanjem biznis ambijenta uskladu sa akcionim planovima za 2011.godinu i poboljšanom kreditnom aktivnošću banaka u uslovima jačanja razvojnih performansi privrede, uz aktivnost Investiciono razvojnog fonda, obezbijediće se stabilizovanje reproduktivnih tokova i stvaranje uslova za dinamiziranje privredne aktivnosti i privrednog rasta u 2011.godini. Sagledaće se i uslovi za formiranje Razvojne banke sa dominantnim državnim kapitalom koja bi činila dodatni podsticaj aktivnosti malih i srednjih preduzeća. U skladu s procesom oporavka privrede održavaće se jačanje mehanizama tržišnosti sistema i unapređivanja konkurentnosti na bazi sopstvenih, privrednih i humanih resursa, supstitucijom uvoza, trajnom orijentacijom na izvoz i korišćenje potencijala znanja.

Povoljne okolnosti vezane za visok nivo interesovanja investitora treba da se efektiraju u aktivnosti na realizaciji kapitalnih infrastrukturnih projekata. Stvaranjem uslova za realizaciju projekta izgradnje hidroelektrana i autoputa Bar-Boljare, za realizaciju projekta izgradnje risorta na Luštici i drugih hotelskih kapaciteta u turizmu i oblasti komunalne infrastrukture, treba da doprinese aktiviranju domaćih kapaciteta, indukuje novu zaposlenost i snažan uticaj na jačanje likvidnosti i nivoa agregatne tražnje. S tim u vezi, su očekivanja od aktiviranja građevinske aktivnosti i oživljavanja u oblasti stanogradnje.

U uslovima jačanja ino-turističke tražnje osnažiće upliv turističke djelatnosti na ukupan razvoj i efekat međusektorske koordinacije u funkciji povećanja obima i kvaliteta turističke ponude.

Definisanjem uslova institucionalne i systemske podrške politici ravnomjernijeg regionalnog razvoja stvoreni su uslovi za dinamiziranje opšteg privrednog rasta po tom osnovu.

Proces oporavka privredne aktivnosti i predviđene mjere treba da omoguće rast ekonomije sa bruto domaćim proizvodom koji je realno veći za 2,5%, rast inflacije od 2,2%, rast zaposlenosti od 1,3% uz stopu nezaposlenosti od 11,3%.

5. Ciljevi ekonomske politike

Sagledavanje opštih implikacija ekonomske krize na strateške pravce razvoja, razvojne mogućnosti i tokove oporavka privrede u 2011. godini, procjene mogućnosti oblikovanja unaprijeđenog preduzetničkog ambijenta i realizacije aktivnosti na projektima izgradnje kapitalne infrastrukture upućuju na opredjeljenje da je osnovni cilj ekonomske politike u 2011.godini:

Dinamiziranje privrednog rasta uz prioritet jačanja likvidnosti i konkurentnosti privrede.

Sistem pojedinačnih ciljeva je u funkciji ostvarivanja osnovnog cilja ekonomske politike i usmjeren je na aktiviranje svih potencijala koji mogu doprinijeti dinamiziranju privredne aktivnosti i rasta ekonomije. U tom smislu, stvaranje uslova u kojim sektor malih i srednjih preduzeća, kao osnovni nosilac razvojne koncepcije, može da razvije svoje objektivne kapacitete i uslova za implementaciju dugoročnoorijentisanih mjera na stvaranje stabilnog makro-ekonomskog okvira i sistema održivih javnih finansija, čini osnovu konzistentnog sistema ciljeva ekonomske politike. Pojedinačni ciljevi ekonomske politike usmjereni su na:

- Sprovođenje strukturnih reformi kojim se doprinosi održivosti javnih finansija;
- Unapređivanje ambijenta prepoznatljivog po lakoći poslovanja;
- Definisanje alterantivnih tržišnih rješenja podrške razvojnim projektima malih i srednjih preduzećai;
- Implementaciju sistemskih rješenja podrške politici regionalnog razvoja; i
- Realizaciju novih greenfield investicija.

II – PROJEKTOVANI MAKRO-EKONOMSKI INDIKATORI ZA 2011.GODINU

Osnovni makro-ekonomski indikatori za 2011.godinu predstavljaju kvantitativni izraz koncepta ekonomske politike za 2011.godinu sa relacijama između pojedinih agregata koje odražavaju predviđeno dinamiziranje privrednog rasta. Kvantitativni okvir je usklađen sa dinamikom i strukturnim promjenama predviđenim u Ekonomskom i fiskalnom programu za Crnu Goru 2010-2014.godine¹, a čini i konzistentan makro-ekonomski razvojni scenario s budžetskim okvirom za 2011.godinu.

Projektovani makroekonomski indikatori za 2011. godinu

	20101. procjena
BDP u tekućim cijenama, mil. €	3.170,0
Rast realnog BDP, %	2,5
Inflacija, %	2,2
Rast zaposlenosti, %	1,3
Stopa nezaposlenosti, %	11,3
Saldo tekućeg računa bilansa plaćanja, mil. €	-611,8
Saldo tekućeg računa bilansa plaćanja, % BDP-a	-19,3
Spoljni dug, mil. €	964,2 ²
Spoljni dug, % BDP	30,4
Neto strane direktne investicije, tekuće cijene, mil.€	550,0
Neto strane direktne investicije, % BDP	17,3

Procjene razvojnih performansi u 2011.godini baziraju se na pokazateljima privredne aktivnosti koji od sredine 2010.godine ukazuju na pozitivne procese i rast ekonomije, te sagledavanju objektivnih pretpostavki da se na toj osnovi u 2011.godini ta kretanja nastave na višem nivou aktivnosti. Očekivanje u pogledu dodatne konsolidacije bankarskog sistema, porasta aktivnosti u realnom sektoru i visok nivo stranih direktnih investicija, u uslovima jačanja sistema održivosti javnih finansija, opredijelila su procjene da će se u 2011.godini ostvariti realni rast BDP-a od 2,5%.

Uslovi makro-ekonomske stabilnosti i postepenog oporavka agregatne tražnje u povoljnijim okvirima za preduzetničku aktivnost i nove investicije, uticaće na održavanje inflacije na nivou od 2,2%.

Poboljšanje biznis ambijenta i jačanja aktivnosti malih i srednjih preduzeća i održavanje proizvodnje u velikim industrijskim sistemima s efektima na aktivnost preduzeća sa kojima su povezana, uticaće na stvaranje uslova za novo zapošljavanje i porast zaposlenosti za oko 1,3% u odnosu na 2010.godinu. Pozitivan uticaj porasta privredne aktivnosti treba da se odrazi na smanjenje uticaja koji su generisali povećanje nezaposlenosti. Stopa rasta će biti niža u odnosu na 2010.godinu.

Deficit tekućeg računa bilansa plaćanja će se i u 2011.godini uglavnom finansirati iz priliva stranih direktnih investicija. U pozitivnom smjeru će djelovati trend jačanja dinamike izvoza i smanjivanja uvoza, mada će nesrazmjera između vrijednosti uvoza i izvoza opredjeljivati nivo deficita tekućeg računa platnog bilansa.

Očuvano interesovanje stranih investitora u uslovima oživljavanja ekonomije treba da se efektira u održavanju rasta stranih direktnih investicija. Investiciona aktivnost će se usmjeriti na stvaranje uslova za realizaciju projekata izgradnje saobraćajne infrastrukture, projekata u oblasti energetike i realizaciju projekata valorizacije turističkih lokaliteta (Sveti Stefan, Luštica i dr.), te realizaciju projekata infrastrukture lokalnog i regionalnog karaktera (objekti za tretman čvrstog otpada, otpadnih voda, vodosnabdijevanja i dr.). Očekivani nivo stranih direktnih investicija je na nivou od oko 550 mil.€.

Projekcija spoljnog duga opredijeljena je nužnošću održavanja stabilnosti javnih finansija i budžetskog okvira, s tim da porast nivoa zaduženosti neće ugroziti opšte makro-ekonomske

¹ U Ekonomskom i fiskalnom programu 2010-2014.godine je uz baznu varijantu koja je korespondentna sa ovom na kojoj počiva koncept ekonomske politike za 2011.godinu, predviđen i scenario višeg rasta.

² Preliminarni podatak.

parametre i mogućnosti servisiranja obaveza po tom osnovu. Spoljni dug u 2011.godini se projektuje na nivo od 964,2 mil.€, što čini 30,4 % BDP-a.

III - EVROPSKE INTEGRACIJE

Aktivnosti na implementaciji strateškog opredjeljenja Crne Gore za članstvo u EU u okviru procesa pridruživanja u 2011. godini opredijeljene su obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (koji je stupio na snagu 01.maja 2010.g.) i zadacima predviđenim Nacionalnim programom za integraciju u EU za period 2011-2015. godina, te obavezama koje će proisteći u zavisnosti od predstojeće faze procesa pridruživanja. Ključne aktivnosti obuhvatiće sljedeće:

- Redovna godišnja revizija Nacionalnog programa za integraciju – NPI za period 2011 - 2015. će obuhvatiti prikaz pravnih tekovina EU integrisanih u crnogorsko zakonodavstvo do 2010. godine, kao i revidirani Aneks zakonodavstva za agendu legislativnih aktivnosti za naredni period; u 2011. godini nastaviće se praćenje primjene NPI i redovno izvještavanje o realizaciji planiranih aktivnosti.
- Definisanje plana utvrđivanja pregovaračke platforme za pregovore o pristupanje Crne Gore u EU – nakon donošenja političke odluke Savjeta EU o sticanju statusa kandidata za članstvo , preduzeće se aktivnosti na uspostavljanju pregovaračke strukture za poglavlja (33) i plan utvrđivanja pregovaračke platforme o pristupanju, za svako poglavlje pojedinačno .
- Nastaviće se sa praćenjem implementacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kroz sastanke već konstituisanih sedam pododbora Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje. Pripremaće se kvartalni izvještaji o praćenju implementacije SSP.
- Intenziviraće se aktivnosti na praćenju harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU, uključujući i punu primjenu Izjave usklađenosti pravnih propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije, sa Tabelom usklađenosti.
- Intenziviraće se aktivnosti na jačanju Odjeljenja za prevođenje u MEI, nastaviće se sa redovnim ažuriranjem terminološke baze Monterm, kao i kreiranjem baze prevoda, uključujući i početak razvoja nacionalne verzije Acquis Communautaire-a.
- Nastaviće se aktivnosti na primjeni Komunikacione strategije za informisanje javnosti o Evropskoj uniji i pripremama Crne Gore za članstvo, za period 2010 – 2014. godine, odnosno Akcionim planom za implementaciju iste, na godišnjem nivou.
- Informacioni sistem EI /Portal EI - nastaviće se sa aktivnostima na dogradnji Informacionog sistema EI (Portal EI), u cilju obezbjeđenja brze i pravovremene razmjene informacija vezano za proces evropskih integracija.
- Nastaviće se sa praćenjem implementacije odobrenih projekata u okviru programa IPA 2007, IPA 2008 i IPA 2009 (i IPA 2010) u saradnji sa Delegacijom EK u Crnoj Gori. U okviru programa IPA 2010, očekuje se početak objavljivanja tendera i potpisivanje pojedinačnih ugovora za realizaciju projekata u prvom kvartalu 2011. godine.
- Tokom 2011. godine nastaviće se aktivnosti na pripremi projekata za IPA 2011 program. Ovo će biti praćeno organizovanjem obuka za sve predstavnike institucija potencijalnih korisnika ovog programa.
- U okviru programa Višekorisnička IPA 2009, Crna Gora će participirati u realizaciji brojnih regionalnih projekata³ U okviru programa Višekorisnička IPA 2010 nastaviće se sa realizacijom regionalnih projekata iz slijedećih oblasti: jačanje državne administracije, javne finansije, jačanje prekogranične saradnje, inkluzija Roma, podrška civilnom društvu, razvoj malih i srednjih preduzeća, podrška opštinama za infrastrukturne projekte, regionalna strategija za razvoj istraživanja i inovacija kao i podrška pripremi projekata.

³ Regionalna škola za javnu administraciju – ReSPA; Regionalna mreža pristupa u oblasti životne sredine – RENA; Regionalni program za povratak izbjeglica i obezbjeđivanje trajnih rješenja za izbjeglice i interno raseljena lica na zapadnom Balkanu; Saradnja u oblasti civilne zaštite za zemlje kandidate i potencijane kandidate; Obuka u oblasti javnih nabavki na zapadnom Balkanu; Podrška civilnom društvu – partnerstva između: 1.socio-ekonomskih partnera, 2. manjina/ugroženih grupa i 3. organizacija u oblasti; Erasmus Mundus – Spoljna podrška; Razvoj operativnih kapaciteta za informacione sisteme poreza i carina; Regionalne vježbe za razvoj administrativnih kapaciteta za poreze i carine; Regionalni centar za učenje o preduzetništvu; Regionalni razvoj trgovine i investicija na zapadnom Balkanu; Statistika; Erasmus Mundus – Podrška za zapadni Balkan i Tursku; Zaštita svjedoka u okviru borbe protiv ozbiljnog kriminala; Program mladi u akciji za zapadni Balkan; Promocije kružne migracije na zapadnom Balkanu; Podrška pripremi projekata; Paket podrške saniranju efekata globalne ekonomske krize;

- Na osnovu Višekorisničkog indikativnog planskog dokumenta otpočeće realizacija aktivnosti na programiranju IPA 2011 programa, za sve države korisnice ovog programa.
- U okviru instrumenta podrške infrastrukturnim projektima – IPF, MW i WBIF, finansiraju se projekti iz oblasti zaštite životne sredine, energetike, transporta i socijalne politike.
- U 2011. godini Crna Gora će učestvovati u sljedećim programima zajednice: Kultura 2007-2013, Okvirni program za konkurentnost i inovativnost 2007-2013 (CIP), Sedmi okvirni program za istraživanje (FP7), Carina 2007- 2013, kao i Program za informaciono komunikacione tehnologije. Učešće u ovim programima će biti obezbjeđeno dijelom iz nacionalnog budžeta, a dijelom iz nacionalne komponente IPA 2011 programa.
- U 2011. godini će se raditi na finalizaciji Srateškog okvira usklađenosti i Operativnih programa za III i IV IPA komponentu, koje će biti dostupne Crnoj Gori sticanjem statusa kandidata i akreditacijom DIS sistema.
- Tokom 2011. godine preduzeće se aktivnosti na formiranju odgovarajućih struktura i pripremu procedura za uvođenje Decentralizovanog implementacionog sistema (DIS), , za svih pet IPA komponenti, koji trebe da bude uveden do kraja 2011. godine.
- Prekogranična saradnja (IPA II komponenta) - Početkom 2011.godine Zajednički odbor za evaluaciju će raditi na ocjenjivanju projektnih prijedloga po osnovu Drugog javnog poziva za dostavljanje projektnih prijedloga u okviru programa Albanija-Crna Gora, koji je objavljen 28.juna 2010.godine i zatvoren 11.oktobra 2010.godine; Do početka 2011.godine biće otvoreni drugi pozivi za projekte u okviru CBC programa Bosna i Hercegovina - Crna Gora, Hrvatska-Crna Gora i Srbija-Crna Gora. U toku 2011.godine Zajednički odbori za evaluaciju će vršiti ocjenjivanje i odabir projektnih prijedloga;
- U 2011.godini pratiće se implementacija CBC projekata iz Prvog poziva, koji će biti ugovoreni do kraja 2010. godine, a koji se finansiraju u okviru 4 bilateralna programa; U 2011.godini biće izvršen odabir projekata koji će se finansirati u okviru prvog poziva za projekte Jadranskog programa, kada će započeti i njihova implementacija. Radiće se i na pripremi poziva za strateške projekte; U 2011.godini biće objavljen Prvi poziv za strateške projekte u okviru SEE programa. Biće završen odabir projekata koji su prošli u okviru drugog poziva za projekte i započeće njihova implementacija; Biće odabrani projekti koji će biti finansirani u okviru Prvog strateškog poziva za projekte okviru Mediteranskog programa. U prvom kvartalu 2011.godine biće objavljen i drugi strateški poziv za projekte; U prvoj polovini 2011.godine otpočeće se sa implementacijom programa Crna Gora - Kosovo 2011-2013, za koji je već uspostavljen Zajednički tim za programiranje prekograničnog programa. Počeće priprema strateškog projekta u okviru IPA CBC 2011.

IV - JAVNE FINANSIJE

Politika u oblasti javnih finansija u 2011. godini, će se realizovati u izvjesno povoljnijem opštem ambijentu nego prethodne godine. Dinamiziranje ekonomske aktivnosti i projektovani rast bruto domaćeg proizvoda od 2,5%, uz prioritet jačanja likvidnosti i konkurentnosti privrede, kao i strukturne reforme sistema obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite i državne uprave, doprinijeće uspostavljanju održivog sistema javnih finansija.

Osnovni ciljevi **fiskalne politike** su :

- održavanje makroekonomske stabilnosti;
- obezbjeđivanje održivog sistema javnih finansija;
- uspostavljanje održivog penzijskog sistema
- stvaranje uslova za unapređivanje ambijenta prepoznatljivog po lakoći poslovanja;
- privlačenje stranih direktnih investicija;

Politika **javne potrošnje** u 2011. godini, bazirana na projektovanom makroekonomskom i fiskalnom okviru u uslovima očekivanog dinamiziranja privrednog rasta i razvoja, biće usmjerena na dalje fiskalno prilagođavanje javne potrošnje u cilju smanjenja njenog učešća u BDP-u. Budžetskim okvirom za 2011.g predviđeno je učešće javne potrošnje u BDP-u od 44,43%, dok će budžetski deficit iznositi 2,42% BDP-a projektovanog za 2011. godinu.

Budžetska politika u 2011. godini, biće u osnovi restriktivna i sprovodiće se kroz implementaciju sledećih politika:

- funkcionisanje održivog sistema javnih finansija kroz prilagođavanje javne potrošnje, odnosno smanjenja izdataka;
- nastavljanje implementacije srednjoročnog budžetskog okvira kroz reformu procesa pripreme i planiranja budžeta i uvođenje finansijskih limita za budžetske korisnike u višegodišnjem periodu;
- nastavljanje implementacije Kapitalnog budžeta, kroz formiranje baze podataka o svim projektima koji su povezani sa budžetom, čime bi se postigla adekvatna analiza fiskalnih rizika i poboljšao proces donošenja odluka kod izbora prioriteta;
- nastavljanje implementacije programskog budžeta, kroz dalju primjenu programa i potprograma i planirano uvođenje logične programske klasifikacije za cjelokupni budžet kao i pripremu sistema za monitoring i izvršenje budžeta prema programskoj klasifikaciji ;
- nastavljanje sprovođenja politike javnog duga u skladu sa Strategijom za upravljanje dugom 2011-2013.

Polazne osnove u koncipiranju budžetskog okvira za 2011. godinu su:

- ostvarenje budžeta u periodu januar-septembar 2010. godine i procjene izvršenja do kraja 2010. godine;
- procijenjeni nivo i stopa rasta BDP-a za 2011.g;
- procijenjeni rast potrošačkih cijena u 2011.g;
- dalja implementacija mjera štednje usvojenih 2009. i unaprijeđenih tokom 2010. godine;
- realizacija kapitalnih infrastrukturnih projekata u oblasti energetike i saobraćaja, kao i investicionih projekata iz oblasti turizma i zaštite životne sredine (objekti za valorizaciju turističkih lokaliteta, objekti za tretman otpoda i otpadnih voda regionalnog i lokalnog značaja itd.);
- redovna isplata plata, penzija i socijalnih davanja;
- izmirivanje obaveza po osnovu zaostalih penzija, stare devizne štednje i restitucije;
- uredno servisiranje obaveza prema međunarodnoj zajednici.
- procijenjeni fiskalni uticaj novih propisa koji će se primjenjivati u 2011. godini

Nastaviće se aktivnosti na unapređenju **poreskog** sistema Crne Gore u cilju daljeg usaglašavanja sa pravom i praksom Evropske Unije. S tim u vezi, otpoćeće primjena zakona koji će doprinijeti jačanju fiskalnog kapaciteta lokalne samouprave (Izmjene i dopune zakona o finansiranju lokalne samouprave i Izmjene i dopune zakona, o porezu na nepokretnosti). Takođe, u skladu sa

regulativama EU, predviđeno je dalje povećanje akciza na duvan i duvanske proizvode, što ujedno predstavlja i jedino povećanje poreza u 2011.godini.

Funkcionisanje održivog sistema **javnih finansija** u 2011.godini, obezbijediće se kroz implementaciju sledećih mjera fiskalne politike:

- vođenje restriktivne politike u oblasti zarada i zapošljavanja kroz racionalizaciju broja zaposlenih i korišćenje internih transfera (prelazak zaposlenog iz jedne potrošačke jedinice u drugu), definisanje tehnoloških viškova u javnom sektoru, prekvalifikaciju radne snage i centralizaciju obračuna zarada;
- stvaranje uslova za fleksibilniju poziciju Vlade u kreiranju budžetske potrošnje, prije svega kroz smanjenje mandatornih troškova u odnosu na diskrecionu potrošnju;
- povećanje tekuće potrošnje samo za razvojne projekte, uz istovremeno ukidanje neracionalnih programa javne potrošnje;

Uspostavljanje održivog penzionog sistema obezbijediće se kroz reformu penzionog sistema koja će dodatno povećati održivost cjelokupnog sistema javnih finansija.

Nastaviće se vođenje politike javnog duga u skladu sa novom Strategijom za upravljanje javnim dugom 2011-2013 godina, kojom će se analizirati održivost duga i dati smjernice za upravljanje dugom za naredni period. Budžetskim okvirom za 2011.godinu planirano je zaduživanje u iznosu od 60 mil.€ za finansiranje infrastrukturnih i drugih projekata, 130 mil.€ za finansiranje otplate duga i budžetskog deficita, kao i izdavanje garancija u iznosu od oko 73 mil.€.

V - STRUKTURNE REFORME

1. SEKTOR PRIVREDE

1.1. Prestrukturiranje i privatizacija

Nastaviće se aktivnosti na programima **prestrukturiranja** preduzeća s ciljem da se omogući njihova tržišna transformacija i osposobljavanje za proces privatizacije. Programima su obuhvaćeni veliki sistemi i preduzeća koja čine sistem složenijih funkcija a pretenduju na funkcionalniju i racionalniju organizaciju poslovanja kao pripremu za proces privatizacije. Realizovaće se TAM/BAS programi koji su usmjereni na korišćenje konsultantskih i savjetodavnih usluga i jačanje kapaciteta konkurentne sposobnosti preduzeća.

Proces **privatizacije** će se odvijati u skladu s Planom privatizacije za 2011.godinu i biće zasnovan na načinima privatizacije prilagođenim zahtjevima slobodnog tržišta.

Nastaviće se sa sprovođenjem objavljenih tendera za sljedeća društva: „Montepranzo“ Boka – Produkt a.d. Tivat, a.d. „Montecargo“ Podgorica i a.d. „Kontejnernski terminal i generalni tereti Bar“, „Montenegro airlines“ a.d. Podgorica i Institut Dr Simo Milošević a.d. Igalo .

Nastaviće se priprema tendera za sljedeća društva: Željeznički prevoz Crne Gore a.d. Podgorica, Željeznička infrastruktura Crne Gore a.d. Podgorica, Jadransko Brodogradilište a.d. Bijela, Luka Bar a.d. Bar, NIG „Pobjeda“ a.d. Podgorica, Zora a.d. Berane, HTP „Budvanka rivijera“ a.d. Budva, HTP „Ulcinjaska rivijera a.d. Ulcinj, Institut cne metalurgije a.d. Nikšić, Barska plovdba Bar i d.o.o. „Montenegrobonus“ Cetinje.

U okviru procesa privaticazije kroz formu javno-privatnog partnerstva, realizacijom javnog međunarodnog tendera, nastaviće se aktivnosti na pripremi tendera za valorizaciju turističkih lokaliteta: Ada Bojana, Velika plaža, Njivice, Utjeha, Buljarica i Jaz i vojno-turističkih kompleksa „Mediteran“ Žabljak, „Bigovo – Trašte“ Kotor, Mamula, Rakite i Kumbor.

Realizovaće se i privatizacioni procesi putem prodaje akcije i prodaje imovine putem javne aukcije i prodajom akcija na berzi.

Prilikom privatizacije, kao ugovornu obavezu, potrebno je predvidjeti obezbjeđivanje validnih ugovornih garancija, garancija za izvršenje dopunskih planova investiranja u razvoj i rješenja za socijalna pitanja.

1.2. Razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća

Povoljni opšti ambijent u 2011.godini, nakon snažnog uticaja ekonomske i finansijske krize na mogućnosti održavanja tekuće privredne aktivnosti, uticaće pozitivno na aktivnost malih i srednjih preduzeća. Problem nelikvidnosti će i dalje opterećivati aktivnost u ovom sektoru, ali će izvjesno jačanje agregatne tražnje kroz priliv kapitala za nove kapitalne investicije, koncesione ugovore, povoljnije mogućnosti za zaključivanje poslovnih aranžmana sa ino partnerima i nešto aktivniji odnos banaka u pogledu kreditne podrške, omogućiti određenu relaksaciju poslovne aktivnosti. Značaj sektora malih i srednjih preduzeća za ukupan razvoj usloviće i potrebu sagledavanja mogućnosti formiranja Razvojne banke s dominantnim državnim kapitalom koja bi na tržišnim osnovama podsticala razvojne projekte malih i srednjih preduzeća. Od posebnog značaja su aktivnosti na kreiranju unaprijeđenog poslovnog ambijenta i eliminisanja biznis barijera . Realizacijom aktivnosti definisanih Akcionim planom za regulatornu reformu i unapređivanje poslovnog ambijenta, popraviće se atraktivnost preduzetničkog ambijenta i eliminisati ključne biznis barijere, čime će se omogućiti dodatni stimulans za razvoj novog biznisa, preduzetničke inicijative i stvoriti prostor za nova ulaganja.

U uslovima jačanja privredne aktivnosti očekuje se dalji rast broja novih preduzeća i, u skladu s tim, porast novog zapošljavanja.

U skladu sa »Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća za period 2011.-2015.godine« aktivna politika podrške razvoju ovog sektora sprovodiće se kroz sljedeće aktivnosti:

- *Instrumenti podrške Investiciono razvojnog fonda:*

- finansijske mjere podrške (kreditne linije koje će IRF realizovati posredstvom i uz saradnju poslovnih banka, kao i direktno sa korisnicima kredita; izdavanje svih tipova garancija privrednim subjektima, faktoring)
- učešće u finansiranju realizacije nefinansijskih mjera podrške (čiji su nosioci druge institucije-prije svega Direkcija za razvoj MSP)
- *Unapređenje regulative poslovnog ambijenta i eliminisanje biznis barijera:*
 - inteziviranje aktivnosti na realizaciji Programa »Eliminisanje barijera za razvoj preduzetništva u Crnoj Gori« ,
 - dalja realizacija Akcionog plana za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta koji objedinjene tri komponente reformi: Regulatorna reforma »Giljotina« propisa, Reforma lakoće poslovanja i Procjena regulatornih efekata(RIA)- uvođenje ove komponente u naš regulatorni sistem ima prioritet;
 - dalje sprovođenje Akcionog plana za reformu lakoće poslovanja na osnovu preporuka Svjetske banke za unapređenje poslovnog ambijenta kojim su predviđene aktivnosti koje će biti realizovane u narednim godinama, a odnose se na izmjenu ili ukidanje zakona i drugih propisa, skraćivanje postupaka ili smanjenje troškova određenih procedura.
 - reforma licenciranja u postupku pribavljanja građevinske dozvole, kao i izrada omnibus zakona na osnovu Analize propisa koji utiču na indikator »izdavanje građevinske dozvole«;
 - donošenje Zakona o stranim ulaganjima;
 - objedinjena naplata poreza i doprinosa u Poreskoj upravi;
 - proširenje obuhvata kreditnog registra kod Centralne banke Crne Gore;
 - izrada novog Zakona o izvršnom postupku;
 - priprema detaljnog mapiranja procedura za uvoz i izvoz u cilju pojednostavljenja carinskih procedura;
 - jačanje kapaciteta katastra nepokretnosti u okviru LAMP projekta sa Svjetskom bankom.
 - pojednostavljenje procedura za zapošljavanje stranaca - Izmjene Zakona o zapošljavanju i radu stranaca;
- *Institucionalna podrška za razvoj malih i srednjih preduzeća:*
 - unapređivaće se kapaciteti postojećih regionalnih/lokalnih biznis centara, kao i poslovnih inkubatora,
 - nastaviće se podrška za razvoj klastera i kooperacija.
- *Jačanje konkurentnosti privrede i stimulisanje izvozne orijentacije:*
 - nastaviće se sa realizacijom »Strategije za podsticanje izvoza« i dokumenta »Podsticanje konkurentnosti i izvoza - strateški i operativni plan«. Dalja promocija »Tržišno-informativnog servisa« (čija je osnovna uloga pružanje informacija o izvoznim tržištima) po opštinama u Crnoj Gori i u institucijama/organizacijama koje se bave razvojem malih i srednjih preduzeća i preduzetništva. Za preduzeća, korisnike ovog servisa organizovaće se radionice / obuke za korišćenje informacija koje ovaj servis pruža;
 - realizovaće se aktivnosti u okviru završne faze multilateralnih pregovora i usklađivanja trgovinskog režima sa sporazumima STO;
 - završetak procesa pregovora za pristupanje Crne Gore STO;
 - nastaviće se implementacija sporazuma CEFTA 2006;
 - nastaviće se podrška kroz grant šeme za refundaciju troškova. Grant šeme se odnose na podršku preduzećima (refundaciju do 50 % troškova) za nastupe na sajmovima, izradu studija istraživanja tržišta, kao i za marketing / promotivne aktivnosti preduzeća;
 - radiće se na izradi projekta »Podsticanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća«, čiji je osnovni cilj da se procijeni trenutni nivo konkurentnosti crnogorskih preduzeća kroz analizu poslovnih performansi (strategija, istraživanje i razvoj, proizvodnja, marketing i prodaja, ljudski resursi, finansije) koje mogu imati uticaj na njihovo poslovanje, što će rezultirati davanjem preporuka i predlaganjem inicijativa za njihovo unapređenje;
 - radiće se na izradi sektorskih studija tržišta za događaje (međunarodni sajmovi, poslovni susreti, i sl.);

- radiće se na izradi razvojnih programa za tržišta na kojima postoje najveće mogućnosti za izvoz crnogorskih preduzeća (tržište Albanije, zemlje CEFTE). Ova aktivnost će uključiti istraživanja tržišta, organizaciju poslovnih susreta, sajamskih manifestacija, edukacija i sl;
 - radiće se na kreiranju direktorijuma izvoznika – baza podataka crnogorskih izvoznika i proizvoda namijenjenih za izvoz;
 - nastaviće se sa organizacijom sajamskih nastupa i posjeta sajmovima, kao i organizacija poslovnih susreta;
 - radiće se na jačanju izvoznih kapaciteta preduzeća koji podrazumijeva jačanje izvoznih kapaciteta preduzeća kroz edukaciju, treninge, mentoring i programe internshipa.
- *Unapređivanje biznis znanja kroz:*
 - realizaciju programa edukacije - treninzi u oblasti poslovnih vještina menadžmenta, marketinga, poslovne komunikacije internacionalizacije i izvoza (organizovanje seminara, radionica, treninga u cilju osnivanja novih i unaprijeđenje rada postojećih malih i srednjih preduzeća);
 - realizaciju Akcionog plana Strategije za preduzetničko učenje;
 - analizu potreba za obukom u malim i srednjim preduzećima;
 - formiranje konsultantskog registra za mala i srednja preduzeća;
 - utvrđivanje nacionalnog kvalifikacionog okvira.
 - *Promocija preduzetništva i malih i srednjih preduzeća kroz:*
 - promociju osnivanja novih preduzeća –start up;
 - povećanje stepena saradnje sa međunarodnim institucijama;
 - promociju aktivnosti žena u biznisu.

1.3. Mrežne industrije

1.3.1. Energetika

U skladu sa obavezama iz Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, čiji je glavni cilj obezbjeđivanje održivog, sigurnog i konkurentnog snabdijevanja energijom, kroz privlačenje investicija u energetske sektor i razvijanje tržišne konkurencije, povećanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, uz unapređenje ekološke situacije, nastaviće se reforma i razvoj energetskog sektora Crne Gore. U tom smislu:

- realizovaće se aktivnosti koje se odnose na stvaranje uslova za implementaciju Zakona o energetici (izrada i donošenje podzakonskih akata);
- u skladu sa Zakonom o energetici, na osnovu analize stanja u energetici Crne Gore i regionu, rezultata implementacije aktuelnog Akcionog plana i niza novih okolnosti i saznanja, inoviraće se Energetska politika Crne Gore, Strategija razvoja energetike Crne Gore i Akcioni plan za njenu implementaciju;
- posebna pažnja posvetiće se većem korišćenju obnovljivih izvora energije i, s tim u vezi, promovisanju i izgradnji objekata za proizvodnju energije koji koriste obnovljive izvore. U tom smislu, nastaviće se aktivnosti na stvaranju uslova za realizaciju niza kapitalnih projekata: HE na Morači, HE Komarnica, projekti izgradnje malih hidroelektrana i vjetroelektrana;
- u skladu sa energetske potrebama i potrebama ekonomskog razvoja, nastaviće se aktivnosti na rekonstrukciji i razvoju energetske infrastrukture;
- nastaviće se aktivnosti na razvoju prenosne elektroenergetske mreže i, s tim u vezi, povećanju stepena povezanosti sa susjednim sistemima. U tom smislu, realizovaće se aktivnosti na Projektu izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla između EES Crne Gore i Italije, u skladu sa Sporazumom između Crne Gore i Republike Italije o izgradnji podmorske elektroenergetske interkonekcije između prenosnih mreža Crne Gore i Italije;
- obновиće se aktivnosti u vezi davanja koncesije za eksploataciju uglja iz ležišta Maoče, uz uslov izgradnje termoelektrane procijenjene snage 500 MW;

- radiće se na izradi dugoročnog programa razvoja i korišćenja obnovljivih izvora energije, kao i dugoročnog programa razvoja i korišćenja visokoefikasne kogeneracije;
- sprovodiće se aktivnosti u okviru Projekta izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda;
- realizovaće se odgovarajući program zaštite socijalno ugroženih potrošača energenata, u skladu sa Zakonom o energetici;
- nastaviće se aktivnosti na uspostavljanju i implementaciji sistema za praćenje podataka o proizvodnji, potrošnji i gubicima energije, saglasno Eurostat sistemu nacionalnih energetske podataka.

U oblasti energetske efikasnosti realizovaće se aktivnosti usmjerene na postizanje Indikativnog cilja energetske uštede. U skladu sa preuzetim obavezama iz Direktive 2006/32/EC o efikasnosti korišćenja finalne energije i energetske uslugama, Indikativni cilj, za devetogodišnji period od 2010. do 2018. godine, iznosi 9% od prosječne finalne potrošnje energije u zemlji, u periodu 2002. do 2006. godine, što znači da u devetoj godini primjene Direktive (2018,) treba postići uštede u visini postavljenog Indikativnog cilja. Radi postizanja ovoga cilja, Akcionim planom energetske efikasnosti za period 2010-2012. godine, koji je urađen u skladu sa Zakonom o energetske efikasnosti i navedenom Direktivom, utvrđen je prelazni indikativni cilj koji u 2012. godini iznosi 2% prosječne godišnje finalne potrošnje energije u periodu 2002. do 2006. godine i specificirane mjere za postizanje utvrđenog cilja. U tom smislu, u 2011. godini, realizovaće se aktivnosti koje se odnose na:

- implementaciju Zakona o energetske efikasnosti, uz kompletiranje regulatornog i institucionalnog okvira za EE i uspostavljanje mehanizama za njihovu primjenu;
- podizanje javne svijesti i povećanje razumijevanja, znanja i kapaciteta u pogledu novih zakonskih zahtjeva i dobre prakse u oblasti energetske efikasnosti kod institucija javnog sektora, lokalnih samouprava, velikih potrošača, profesionalnih organizacija i ostalih aktera;
- nastavak podrške za razvoj usluga energetske pregleda (audita) i uvođenje energetske sertifikovanja zgrada;
- promociju alternativnih mehanizama finansiranja programa i projekata energetske efikasnosti (ESCO, ugovori o energetske učinku, finansiranje od strane treće strane i dr);
- nastavak i uvođenje novih programa energetske efikasnosti za rekonstrukciju javnih objekata, prije svega zdravstvenih i pedagoških;
- promocija energetske efikasnosti u sektoru transporta, sektoru industrije i dr;
- poboljšanje statističkog sistema energetske efikasnosti i podrška na uspostavljanju sistema upravljanja energijom kod institucija javnog sektora, lokalnih samouprava i velikih potrošača;
- uspostavljanje kriterijuma energetske efikasnosti u postupku javnih nabavki roba i usluga.

1.3.2. Transport i telekomunikacije

U oblasti pomorstva i saobraćaja aktivnosti će biti usmjerene na:

- Izgradnju saobraćajne infrastrukture koja će omogućiti ubrzani ekonomski razvoj Crne Gore;
- Povezivanje našeg saobraćajnog sistema na trans-evropsku saobraćajnu mrežu (TEN-T), što će omogućiti integrisanje Crne Gore u evropski ekonomski prostor;
- Povećanje konkurentnosti i poboljšanje kvaliteta pruženih usluga u svim vidovima saobraćaja;
- Stvaranje pretpostavki za razvoj modernog transporta, koji će obezbijediti održivi razvoj;
- Eliminisanje uskih grla u saobraćaju;
- Poboljšanje sigurnosti, bezbjednosti i kvaliteta saobraćajnih usluga;
- Eliminisanje monopola i optimalno korišćenje komparativnih prednosti saobraćajnih grana;

- Intenziviranje procesa restrukturiranja i privatizacije;
- Popravljanje tržišnog položaja subjekata koji pružaju saobraćajne usluge i
- Jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta.

Proces restrukturiranja **željezničkog sistema** odvijaće se u skladu s ciljevima definisanim u Strategiji restrukturiranja Željeznice Crne Gore. U tom okviru, realizovaće se dezintegracioni model kojim je upravljanje infrastrukturom izdvojeno od prevoza putnika i tereta. Dalja segmentacija novostvorenih akcionarskih društava odvijaće se na način da će se iz Željezničke infrastrukture Crne Gore AD – Podgorica (75,35% državnog vlasništva) izdvojiti Održavanje željezničke infrastrukture, dok će se iz Željezničkog prevoza Crne Gore AD – Podgorica (85,45% državnog vlasništva) izdvojiti održavanje vozničkih sredstava. Kompanije koje budu formirane na ovaj način privatizovaće se prodajom državnog paketa akcija. Početak privatizacije planiran je za 2011.godinu.

Za tekuće i investiciono održavanje željezničke infrastrukture opredijeljeno je 9,8 mil.€, a za subvencioniranje željezničkog putničkog saobraćaja 2,4 mil.€ iz Budžeta Crne Gore. Tokom 2011.godine realizovaće se sljedeći investicioni projekti:

- Nastavak rehabilitacije tunela 182 „Ostrovica“ (4 mil.€ treće tranše kredita EBRD-a);
- Nastavak projekata finansiranih iz sredstava IPA 2007. i IPA 2009, sa kojima se otpočelo u 2010.godini (6 mil.€);
- Projekat rehabilitacije dionice pruge Mijatovo-Kolo – Mojkovac (5 mil.€ iz sredstava IPA 2010.godine);
- U 2011.godini završiće se remont i elektrifikacija pruge Podgorica-Nikšić i uspostaviti putnički saobraćaj na njoj;
- Potpišaće se treća tranša kredita EIB-a u iznosu od 7 mil.€ (od ukupno odobrenih 34 mil.€). Sredstva druge i treće tranše ovog kredita upotrijebiće se za rekonstrukciju 16 čeličnih mostova na pruzi Bar-Vrbica;
- Shodno Studiji o tehničko-ekonomskoj izvodljivosti radova vezanih za rekonstrukciju pruge Beograd-Bar, uslijediće njena fazna rekonstrukcija, kojom će se unaprijediti njene performanse. Projektna dokumentacija za urgentne radove omogućiće apliciranje za bespovratna sredstva fondova EU;
- Završetak studije opravdanosti za gradnju pruge Nikšić-Trebinje-Čapljina planira se za februar 2011.godine, nakon čega će uslijediti priprema projektne dokumentacije;
- Za nabavku elektromotornih garnitura koje će se koristiti u lokalnom putničkom saobraćaju opredijeljeno je 13,5 mil.€ kreditnih sredstava EBRD-a.

U oblasti **drumskog saobraćaja** radiće se na podizanju kvaliteta prevoza, edukaciji i obuci prevoznika i profesionalnih vozača saglasno međunarodnim standardima i najboljoj evropskoj praksi. Zaključiće se sporazumi, kojima će na bilateralnoj osnovi biti regulisan prevoz, i koji će biti na snazi do zaključenja Ugovora o transportnoj zajednici EU sa državama Zapadnog Balkana. Uložiće se napor u cilju povećanja bazne kvote CEMT dozvola, kako bi se našim prevoznicima omogućio veći pristup inostranom transportnom tržištu prevoza tereta. Za izradu Nacionalne strategije za implementaciju sistema digitalnih tahografa u 2011.godini opredijeljeno je 60.000 €.

Direkcija za saobraćaj će pratiti realizaciju projekata izgradnje obilaznica oko gradova, kao i projekata koji su u fazi projektovanja i raspisivanja tenderske procedure (obilaznice Kolašin, Golubovci, Bijelo Polje, Rožaje, Tivat, Kotor, Budva, Bar i most Port Milena u Ulcinju). Preduzimaće se i aktivnosti u oblasti putne infrastrukture koje se odnose na Investiciono presvlačenje magistralnih i regionalnih puteva, kao i Program rekonstrukcije raskrsnica na državnim putevima (predviđena je rekonstrukcija 10 raskrsnicana). Za izradu projektne dokumentacije namijenjeno je 660.000 €, a za izvođenje radova 4,4 mil.€ iz kapitalnog budžeta Direkcije za saobraćaj za 2011.godinu.

Redovno održavnaje i zaštitu magistralnih i regionalnih puteva u periodu od 2010-2014.godine obavljaće „Crnogoraput“ AD Podgorica. Za redovno održavanje državnih puteva iz opštih sredstava tekućeg budžeta u 2011.godini izdvojiće se 10 mil.€.

Ukoliko se postignu dogovori u načelu sa Međunarodnim finansijskim institucijama (u prvom redu sa EIB-om) za finansiranje 2,5 dionica **autoputa Bar-Boljare**, koji je od strateškog značaja za Crnu Goru, grčko-izraelski konzorcijum će otpočeti radove i uporedo nastaviti sa daljim bankarskim procedurama, koje treba ispuniti.

Za Projekat **Jadransko-Jonskog autoputa** (JJA) urađen je Generalni projekat, a uradiće se Idejni i Glavni projekat.

Aktivnosti **Monteputa d.o.o. Podgorica** biće usmjerene na tekuće i investiciono održavanje tunela "Sozina" i njegovih prilaznih saobraćajnica, kao i poslova predviđenih Ugovorom o stručnoj kontroli izvršavanja Ugovora o koncesiji za izgradnju autoputa Bar–Boljare.

U okviru **vazdušnog saobraćaja** akcenat će biti na donošenju podzakonskih akata kako bi se ispunili uslovi prve tranzicione faze i implementacija druge tranzicione faze ECAA sporazuma, na ratifikovanju novih međunarodnih konvencija, kao i na jačanju bilateralnih aktivnosti sa drugim državama.

Agencija za civilno vazduhoplovstvo će nastaviti sa jačanjem stručnih kapaciteta. Ministarstvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija i Agencija će koristiti tehničku pomoć EU iz IPA 07 projekta za donošenje nove legislative.

Strateški razvojni pravci **Montenegro Airlines-a** će biti usredsređeni na modernizaciju flote, osvajanje novih tržišta i otvaranje novih linija. Planira se da flotu čine isključivo moderni avioni Embraeri 195, što će stvoriti pretpostavke da se kompanija pozicionira i nametne kao strateški partner turističke privrede. Razvojni projekti kompanije biće realizovani kroz formu dokapitalizacije, što će rezultirati njenom konsolidacijom, kao ključnom pretpostavkom za sprovođenja za postupka privatizacije.

U okviru **JP Aerodromi Crne Gore** revidiran je Master Plan razvoja aerodroma do 2023.godine, kako bi kompanija svojim kapacitetima, nivom servisa i adekvatnim bezbjednosnim i sigurnosnim standardima blagovremeno odgovorila budućim potrebama Crne Gore, kao tipične avio destinacije.

Radiće se na modernizaciji aerodromske infrastrukture, što je osnovna pretpostavka pružanja visoko-kvalitetnih usluga, obezbjeđenja razvojne ekspanzije i unapređivanja poslovanja, uz integralni razvoj sa drugim vidovima saobraćaja. U okviru takve orijentacije, pristupiće se rekonstrukciji i modernizaciji administrativno-poslovnog objekta na aerodromu Tivat.

U okviru **Luke Bar** predviđena je nabavka sredstava mehanizacije (mobilna lučka dizalica, utovarivači, ekskavator sa hidrauličnom grabilicom i elektromagnetom itd.); modernizacija postojećih sredstava mehanizacije (pretovarni mostovi nosivosti 12 tona); rekonstrukcija hladnjače i izgradnja predkomora.

Luka Bar će u skladu sa Planom restrukturiranja biti data na dugogodišnje koncesiono korišćenje.

Barska plovidba AD Bar planira nabavku i uvođenje u eksploataciju broda većeg kapaciteta i boljih tehničkih karakteristika, kako bi zadržala lidersku poziciju na regionalnom pomorskom tržištu.

U okviru **Jadranskog Brodogradilišta AD Bijela** planirano je aktiviranje i otvaranje poslova na naftnim platformama, kao i korišćenje potencijala u nautičkom turizmu, kroz novu poslovnu orijentaciju usmjerenu na remont jahti i mega jahti, zbog čega je formirana zajednička firma sa Porto Montenegro – Tivat, koja ima za cilj osvajanje najprofitabilnijih poslova u ovoj vrsti djelatnosti.

U cilju obnavljanja **crnogorske flote** ugovorena je kupovina dva identična prekomorskog broda namijenjena za prevoz rasutih tereta. Isporuka prvog broda očekuje se u novembru 2011.godine, a drugog u januaru 2012.godine.

Razvoj **sektora telekomunikacija** biće usredsređen na: dalju liberalizaciju i harmonizaciju sa evropskim telekomunikacionim sektorom; uspostavljanje jedinstvenog regulatornog okvira za elektronske komunikacione usluge; obezbjeđenje konkurencije i pojednostavljenje administrativnih procedura i širenju unutrašnjeg tržišta.

Radiće se na realizaciji projekta prelaska sa analognog na digitalno radio-difuzno emitovanje.

U **Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost** aktivnosti će biti usmjeravane ka: registraciji operatora mreža i servisa; dodjeli numeričkih resursa; dodjeli radio-frekvencija; monitoringu radio-frekvencijskog spektra; kontroli i nadzoru nad izgradnjom i korišćenjem telekomunikacione infrastrukture, telekomunikacionih mreža i usluga; kontroli kvaliteta usluga; rešavanju sporova između operatora i korisnika usluga; licenciranju operatora poštanskih usluga itd.

Razvoj **poštanske djelatnosti** će se usklađivati sa direktivama Evropske unije i preporukama Svjetskog poštanskog saveza, sa usmjerenjem na:

- Primjenu komercijalne strategije usmjerene ka korisniku;
- Pобоljšanje efikasnosti i produktivnosti u poštanskoj eksploataciji;
- Realizaciju politike kvaliteta u svim segmentima djelatnosti;
- Povećanje stepena informatizacije poslovanja;
- Uvođenju inovacija i novih vrsta servisa;
- Pokretanje postupka privatizacije kompanije;
- Uvođenju univerzalnih poštanskih usluga po pristupačnim cijenama i
- Unapređivanje kadrovske osnove i timskog rada .

1.4. Uređenje prostora

Dugoročna politika uređenja prostora temelji se na Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine i novim zakonskim rješenjima koja regulišu ovu oblast (Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata, Zakon o morskom dobru i prateći podzakonski akti). U skladu s tim, u toku 2011. godine nastaviće se aktivnosti na izradi:

- Prostornog plana posebne namjene za Durmitorsko područje;
- Prostornog plana posebne namjene za Nacionalni park »Lovćen« ;
- Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači;
- Detaljnog prostornog plana za koridor dalekovoda 400kv sa optičkim kablom od crnogorskog primorja do Pljevalja i podmorski kabl 500kv sa optičkim kablom Crna Gora – Italija;
- Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici;
- Detaljnog prostornog plana za Jadransko- jonski autoput;
- Prostorno- urbanističkog plana Opštine Ulcinj, koji se radi kao državni plan na osnovu sporazuma opštine Ulcinj i Vlade Crne Gore;
- Studija lokacije u zoni Morskog dobra za koje su u prethodnom periodu donijete odluke o njihovoj izradi;
- Lokalne studije lokacije "Dubovica I", koja se radi kao državna studija lokacije, po osnovu sporazuma Opštine Budva i Vlade Crne Gore.

Počeće izrada sljedećih planova:

- Detaljnog prostornog plana za Jadransku magistralu za brzi motorni saobraćaj;
- Detaljnog prostornog plana za mini hidroelektrane;
- Prostornog plana posebne namjene za NP Skadarsko jezero;
- Prostornog plana posebne namjene za NP Prokletije;
- Prostornog plana posebne namjene za Morsko dobro (izmjene i dopune);
- Studija lokacije za lokalitete u okviru Prostornog plana posebne namjene za morsko dobro koje će se naknadno utvrditi polazeći od iskazanih potreba i prioriteta.

Donošenjem ove prostorno-planske dokumentacije stvoriće se uslovi za budući razvoj i realizaciju brojnih projekata i značajna investiciona ulaganja.

Analiziraće se sprovođenje Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine i predložiti dalje aktivnosti.

Počeće se sa implementacijom Strategije za razvoj golfa u Crnoj Gori i drugih strategija koje stvaraju uslove za razvoj nekretnina u Crnoj Gori.

Nastaviće se aktivnosti na realizaciji komponente „B” LAMP projekta (Projekat – „Rukovođenje i upravljanje zemljišnom administracijom”), sa ciljem unaprjeđenja procesa planiranja, izdavanja građevinskih dozvola, podrške Ministarstvu uređenja prostora i zaštite životne sredine i opštinama, kao i podrške opštinama za izradu prostorno-urbanističkih planova na nivou lokalnih samouprava (Cetinje, Danilovgrad, Šavnik, Kolašin, Bijelo Polje i Plav). Projekat se realizuje na osnovu Ugovora potpisanog između Vlade Crne Gore i Svjetske banke.

Obezbijediće se razvoj kapaciteta lokalnih uprava u oblasti prostornog planiranja, razvoj domaćih planerskih kapaciteta i prihvatanje najbolje svjetske prakse kroz saradnju sa poznatim svjetskim kompanijama iz ove oblasti.

1.5. Zaštita i unapredjivanje životne sredine

Politika zaštite životne sredine realizovaće se u skladu sa nacionalnim strateškim dokumentima zaštite životne sredine i njihovim akcionim planovima koji su usklađeni sa politikom i smjernicama sadržanim u međunarodnim konvencijama i ugovorima. U skladu sa tim stvaraće se naučno-stručni kadar u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore s usmjerenjem na unapređenje stanja životne sredine, održivog razvoja i unapređenje prostora i pripremu i realizaciju strateških i drugih planskih dokumenata i programa iz ove oblasti. Nastaviće se sa implementacijom ekološkog obrazovanja u školama i na fakultetima i omogućiti potpunije integrisanje u evropski i svjetski ekološki pokret.

Donijeće se Strategija aproksimacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskim u cilju reorganizacije i jačanja administrativnih i institucionalnih kapaciteta za sprovođenje zaštite životne sredine. Utvrdiće se detaljni plan daljeg usklađivanja zakonodavstva i izgradnje institucionalnih kapaciteta, definisati administrativni i budžetski resursi uz pružanje strane podrške neophodne za ispunjenje planiranih zadataka. U tom cilju osnovaće se Arhus centar, čije će osnivanje i funkcionisanje podržati misija OEBS-a (Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju), kao preduslov za izgradnju kapaciteta na administrativno-institucionalnom nivou. Vršiće se implementacija već uspostavljenog zakonskog okvira.

Revizijom Akcionog plana Nacionalne strategije održivog razvoja unaprijediće se realizacija i evalucija zaštite i unapređenja životne sredine. S tim u vezi, nastaviće se sa aktivnostima za implementaciju Plana mjera za smanjivanje zagađenosti vazduha u slučaju prekoračenja propisanih graničnih vrijednosti, uključujući sanacione programe, kao i dalja implementacija međunarodnih ugovora. Uspostaviće se mreža mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha.

Počeće impelmentacija Akcionog plana Nacionalne strategije biodiverziteta za period od 2010-2015.godine. Nastaviće se sa donošenjem podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode koji će biti usaglašeni sa relevantnim EU zakonodavstvom.

Nastavice se rad na reviziji sistema zasticeenih podrucja, odredjivanju upravljacka, kao i na proglašenju novih regionalnih parkova i prvog maringkog zasticeenog podrucja

U pogledu zaštite mora od zagađenja i integrisanog upravljanja priobalnim područjem nastaviće se sistemske reforme u skladu sa Protokolom o integrisnaom upravljanju obalnim područjem i zahtjevima EU Strategije o moru i Okvirne direktive o moru EU .

U cilju unapređenja stanja vodnih sistema, nastaviće se implementacija aktivnosti predviđenih projektima „Integralno upravljanje eko sistemom Skadarskog jezera od 2009-2012.godine“ i „Održivo korišćenje i zaštita akvifera dinarskog karsta“.

Donijeće se jednogodišnji planovi upravljanja za Nacionalne Parkove, izvršiće se organizaciona transformacija Javnog preduzeća za NP Crne Gore i obilježiti granice parkova. Pripremiće se sanacioni program za dio devastiranog parka „Durmitor“.

Uradiće se Program nacionalnog monitoringa životne sredine za 2011.godinu na osnovu redefinisano Nationalnog programa praćenja stanja životne sredine u skladu sa zahtjevima Evropske agencije za životnu sredinu (EEA) i Izvještaj o stanju životne sredine u 2010.godini. Ekološka inspekcija će vršiti nadzor, kontrolu i preduzimati mjere za otklanjanje i ublažavanje štetnog dejstva aktivnosti koje imaju negativan uticaj na stanje životne sredine.

U sprovođenju politike životne sredine u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama preduzimaće se mjere u skladu sa strateškim dokumentima iz komunalne djelatnosti.

Nastaviće se aktivnosti na sanaciji postojećih izvora industrijskog zagađenja (TE „Pljevlja“ sa okolinom uključujući i Gradac, KAP u Podgorici, Brodogradilište u Bijeloj, Željezara u Nikšiću i preostali dio prethodnog industrijskog zagađenja u opštini Mojkovac). I primjenjivati sankcije prema zagađivačima u skladu sa odredbama Zakona o životnoj sredini. Pored katastra zagađivača, uradiće se i mapa lokacija sa stepenom zagađenja zemljišta, a od zagađivača zahtijevati da sprovede detoksikaciju zagađenih lokacija, zabraniti na njima proizvodnju hrane , a nakandu štete poljoprivrednicima obezbijediti od zagađivača. U dijelu eliminisanja štetnog uticaja industrijskog zagađenja završiće se projekat sanacije i rekultivacije olova i cinka u Mojkovcu.

Nastaviće se aktivnosti za implementaciju eko-fonda, u cilju uspostavljanja održivog sistema finansiranja u oblasti životne sredine.

Posebna pažnja će se posvetiti podizanju svijesti o značaju životne sredine i održivog razvoja i obilježavanju međunarodno priznatih dana životne sredine .

Na osnovu nacionalnih potencijala realizovaće se CDM projekti (mehanizam čistog razvoja) koji doprinose poboljšanju kvaliteta vode, vazduha, zemlje, hrane i životne i radne sredine.

U okviru međunarodne saradnje nastaviće se sa realizacijom projekata u skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodnih ugovora i konvencija u oblasti zaštite životne sredine, kao i saradnja sa relevantnim međunarodnim organizacijama u okviru regionalnih inicijativa.

1.6. Regionalni razvoj

Politika regionalnog razvoja će se realizovati u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore od 2010-2014.godine i u okviru definisanih institucionalnih i sistemskih rješenja sa Zakonom o regionalnom razvoju Crne Gore i koordinirajućom ulogom Ministarstva ekonomije. Usmjerenje je na stvaranje uslova za ravnomjerniji regionalni razvoj i uspostavljanje trajne politike smanjenja razlika u stepenu razvijenosti regiona uz ubrzaniji razvoj manje razvijenih područja. U osnovi politike je obezbjeđivanje cjelovitog socio-ekonomskog razvoja regiona i stvaranje uslova za jačanje njihove konkurentnosti na osnovama sopstvenih potencijala i komparativnih prednosti u okviru zemlje i relaciji prema sličnim regionima u okruženju.

S tim u vezi, implementacijom regionalne komponente u sektorske razvojne projekcije, stvaranjem preduslova za korišćenje mogućnosti pretpristupnih fondova EU namijenjenih regionalnoj komponenti razvoja, uz druge moguće izvore finansijske podrške i realizaciju projekta izgradnje autoputa Bar-Boljare i drugih projekata kapitalne infrastrukture, stvoriće se uslovi za smanjivanje zaostajanja u razvoju manje razvijenih regiona i njihovu integraciju u cjelinu privrednog prostora Crne Gore.

Realizacijom projektnog pristupa i obezbjeđivanjem konzistentnosti interesa lokalnih zajednica i opšteg razvojnog okvira, obezbijediće se pozitivan efekat na opšti privredni rast i uticati na kvalitet života u regionima koji zaostaju u razvoju.

U tom smislu:

- Sektor za razvoj, u okviru Ministarstvu ekonomije, vršiće poslove oblikovanja, realizacije, koordinacije i monitoringa politike regionalnog razvoja, kao i analizu ukupnih efekata na makroekonomski razvoj;
- osnovaće se Partnerski savjet za regionalni razvoj, koji će odlučivati o prioritetima u realizaciji razvojnih projekata u kojem će biti zastupljeni predstavnici svih nivoa odlučivanja;
- podržaće se jačanje administrativnih kapaciteta jedinica lokalne samouprave i koordinacija njihove aktivnosti sa institucijama na nacionalnom nivou, u cilju boljeg korišćenja mogućnosti pretpristupnih i strukturnih fondova EU;
- uradiće se studije i mape resursa, potencijala i specijalizacije regiona, što će poslužiti kao osnova za donošenje strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave;
- razvijati kapacitet Zavoda za statistiku – MONSTAT-a za prikupljanje i obradu podataka regionalne statistike;
- uspostaviće se elektronska baza razvojnih projekata svih nosioca regionalnog razvoja;
- na osnovu indeksa razvijenosti utvrdiće se stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave;
- počće realizacija projekta koji se odnosi na izračunavanje indeksa konkurentnosti, u cilju rangiranja jedinica lokalne samouprave po ovom kriterijumu;
- ojačaće se funkcija regionalnih biznih inkubatora i Centra za profesionalnu orijentaciju i savjetovanje;
- u skladu sa Prostornim planom Crne Gore do 2020.godine, počće izrada prostornih planova na lokalnom i regionalnom nivou, kojim će se obezbijediti uslovi za racionalno korišćenje prostora i valorizaciji prirodnih resursa;
- koristiće se mogućnosti realizacije Projekta Svjetske banke (MIDAS), u pogledu efikasnijeg korišćenja fondova ruralnog razvoja za ciljne mjere i područja, kao i

prednosti formiranja i jačanja terenskih i savjetodavnih službi, što će uz očekivani uticaj na ruralni razvoj imati i snažne regionalne efekte;

- u skladu sa Strategijom razvoja turizma do 2020.godine, sa posebnom pažnjom će se tretirati mogućnosti valorizacije turističkih potencijala Sjevernog regiona;
- donijeće se Prostorni plan posebne namjene za Durmitorsko područje, kojim će se omogućiti valorizacija prirodnih resursa i stvoriti pretpostavke za održivi razvoj ovog područja;
- podržaće se formiranje preduzetničkih zona na području manje razvijenih opština;
- u okviru strateških master planova i kreditnih aranžmana s međunarodnim institucijama, realizovaće se izgradnja projekata vodosnabdijevanja, projekata snabdijevanja električnom energijom, tretmana čvrstog otpada i otpadnih voda;
- mreža obrazovnih i zdravstvenih institucija će se prilagođjavati potrebi obezbjeđivanja kvalitetnijih uslova za život i razvoj u manje razvijenim područjima;
- nastaviće se realizacija kreditno-garantnih šema Investiciono razvojnog fonda usmjerenih na razvoj preduzetništva, malog i srednjeg biznisa, kao podrška sektorskim projektima i programima, i time uticati na porast novog zapošljavanja;
- u okviru IPA programa i programa prekogranične saradnje, obezbijediće se podrška projektima iz manje razvijenih područja;
- uradiće se Studija demografskih kretanja koja će ukazati na osnovne demografske trendove i omogućiti utvrđivanje demografske politike.

1.7. Razvoj informacionog društva

U skladu sa obavezama iz eSEE Agende Plus, koju su vlade zemalja regiona usvojile za period 2007-2012 i obavezale se da će preduzimati konkretne akcije na putu ka društvu znanja i digitalizacije i Strategije razvoja informacionog društva u Crnoj Gori od 2009 do 2013 godine, nastaviće se aktivnosti na ostvarivanju ciljeva razvoja informacionog društva koji se tiču:

- unapređenja stanja u oblasti ICT-a;
- unapređenja partnerstva između privatnog i javnog sektora i učešća svih ključnih aktera, uključujući i nevladine organizacije;
- usmjeravanja sredstava za korišćenje ICT-a za nacionalne prioritete i pomoći prilikom utvrđivanja dinamike dopunskih ulaganja;
- jačanja uticaja tržišta, promovisanja društvenih promjena, omogućavanja lokalne inicijative, osiguravanja zajedničkog učenja i omogućavanja širenja uspješnih rješenja;
- ukazivanja na posebne potrebe i snagu važnih djelova ICT industrije za izvoz i konkurentnost privrede;
- preusmjeravanja nacionalnog sistema inovacija radi zadovoljenja suštinskih i dugoročnih tehnoloških zahtjeva ICT-a kao tehnologije opšte namjene;
- unapređivanja koordinacije istraživanja mrežnih efekata i obezbjeđenja dopunskih ulaganja za korišćenje ICT-a;
- uspostavljanja odgovarajućeg institucionalnog okvira koji bi podsticao razvoj informacionog društva i usklađivanja zakonskih propisa sa direktivama EU uz posebnu pažnju posvećenu sekundarnoj legislativi u oblasti e potpisa i e-trgovine;
- unaprjeđenja bezbjednog okruženja kroz Forum za sigurniji Internet;
- ograničavanja neželjenog sadržaja kroz ocjenjivanje sadržaja, tehnologiju filtriranja i suzbijanje spama;
- borbe protiv nelegalnih sadržaja kroz javnu podršku.

U cilju daljeg razvoja telekomunikacione infrastrukture, povećanja stope internet penetracije i smanjenja digitalnog jaza:

- nastaviće se aktivnosti na implementaciji bežičnog interneta;
- nastaviće se aktivnosti na povećanju penetracije širokopojasnih servisa;
- radiće se na uspostavljanju regionalne visoke širokopojasne kičme, povezane sa EU;
- definisaće se prioriteti za bogatiji lokalni saobraćaj uz korišćenje pravaca i iskustava EU.

Radiće se na daljem jačanju informatičke kadrovske osnove:

- implementiranjem Strategije za uvođenje ECDL standarda kao jedinstvenog standarda za minimum ICT znanja;
- podizanjem svijesti o sigurnijem Internetu među nastavnicima, roditeljima i djecom;

- smanjenjem broja učenika po kompjuteru (potrebno je da broj učenika po kompjuteru bude manji od 20);
- uvođenjem širokopojasnog Interneta u škole.
- održavanjem i unapređivanjem povoljnog okruženja za IT stručnjake, stimulisanjem poslovnih inkubatora, tehno parkova i centara za pokretanje biznisa kroz partnerstvo sa univerzitetima i privatnim sektorom;
- ažurnim održavanjem otvorene, nacionalne baze podataka naučno-istraživačkih profesionalaca i institucija;
- podržavanjem i finansiranjem lokalne akademske mreže i profesionalne organizacije, da bi se ostvarilo regionalno i lokalno ICT istraživanje;
- mjerenjem i praćenjem intelektualnog kapitala u IT industriji;

U cilju podizanja efikasnosti i transparentnosti rada državne uprave neophodno je:

- nastaviti sa realizacijom servisa elektronske uprave i ostvariti porast učešća građana i preduzeća u njihovom korišćenju;
- preduzeti mjere za prevazilaženje prepreka za razvoj elektronskog poslovanja;
- nastaviti aktivnosti na ažuriranju baze CRS-a;
- nastaviti aktivnosti na uspostavljanju Geografskog informacionog sistema na državnom i lokalnom nivou;
- nastaviti aktivnosti na proširenju Pravosudnog informacionog sistema kroz povezivanje sa Registrom kaznene evidencije;
- realizovati sistem elektronskih javnih nabavki;
- nastaviti aktivnosti na realizaciji projekata primarne zdravstvene zaštite i informacionog sistema institucija zdravstva;
- nastaviti aktivnosti na uspostavljanju Jedinstvenog informacionog sistema inspekcija, Is trezora,
- nastaviti aktivnosti na valorizaciji nacionalnog domena i realizovati projekat besplatna e mail adresa –mail.me
- formirati nacionalne kompjuterske centre za reagovanje u vanrednim situacijama i započeti razmjenu informacija.
- razviti interaktivne sadržaje na zvaničnim jezicima;
- omogućiti da sve odluke koje zahtijevaju javnu raspravu, kao i njihovi nacrti, budu na raspolaganju za online diskusiju;
- nastaviti aktivnosti na uspostavljanju e-socijalnog kartona kao značajnog koraka na putu ka e-socijalu;
- razviti metodologiju odnosno standarde za realizaciju projekata iz oblasti ICT-a.

Nastaviće se aktivnosti na uvođenju pune zaštite informacionog sistema državnih organa Crne Gore.

Nastaviće se sa radom u skladu usvojenim konvergentnim politikama elektronskih medija i u skladu sa usvojenom Nacionalnom strategijom upravljanja radio spektrom.

Nastaviće se rad na usvajanju nacionalnih programa za digitalizaciju biblioteka i započeti program digitalizacije kulturnog nasljeđa.

Definisaće se nacionalni prioriteti za razvoj i pristupačnost bogatog online sadržaja.

Radiće se na otklanjanju prepreka za direktna strana i domaća ulaganja u cilju stimulacije razvoja IT sektora.

Nastaviće se sa usaglašavanjem indikatora razvoja Informacionog društva. Intenziviraće se aktivnosti u vezi sa propisanim benchmarking-om.

U cilju promocije informacionog društva, afirmacije najnovijih tehnoloških dostignuća, kao i u cilju povećanja informatičke pismenosti kod svih građana Crne Gore:

- u saradnji sa ICT sektorom i drugim subjektima, realizovaće se projekti promocije informacionog društva, namijenjeni svim kategorijama građana (djeca, studenti, penzioneri itd).
- nastaviće se sa realizacijom projekta „ 100 za 100“ koji podrazumijeva nagrade Ministarstva za informaciono društvo za učenike – pobjednike državnog takmičenja;

- nastaviće se sa projektom 10 nagrada za 10 najboljih informatičkih rješenja na univerzitetima u Crnoj Gori;
- realizovaće se Festival ICT dostignuća – INFOFEST;
- nastaviće se intenzivna komunikacija i saradnja sa elektronskim i štampanim medijima u Crnoj Gori.

1.8. Statistika

Reformski procesi statističkog sistema u 2011.godini odvijajuće se u okviru i skladu sa Strategijom razvoja statistike 2009-2012.godine i Zakona o zvaničnoj statistici i statističkom sistemu Crne Gore. Na toj osnovi, nastaviće se aktivnosti koje imaju za cilj uspostavljanje modernog statističkog sistema koji može da odgovori zahtjevima makro-ekonomskog projektovanja razvoja i njegove analize i donošenja poslovnih odluka u sferi biznisa. U tom okviru, održaće se kontinuitet usmjerenja na dostizanje međunarodnih standarda u pogledu metodološke obrade pojedinih pokazatelja i unapređivanja njihove realnosti i blagovremenosti, što je pretpostavka za obezbjeđivanje uporedivosti sa standardnim međunarodnim statističkim iskazima. Polazeći od preporuka iz procesa usaglašavanja statističkog sistema u 2011.godini, aktivnosti će se usmjeriti na:

- uspostavljanje organizacije statističkog sistema sa sistemom proizvođača statistike i koordinirajućom ulogom Zavoda za statistiku;
- jačanje kapaciteta Zavoda za statistiku kao vodeće institucije u statističkom sistemu;
- realizaciju Programa statističkih istraživanja za period 2009-2014.godine i Programa statističkih istraživanja za 2011.godinu s Kalendarom objavljivanja podataka u 2011.godini;
- unapređenje metodoloških rješenja u obradi pojedinih pokazatelja;
- pripremu podataka o ostvarenom BDP-u u 2010.godini i realizaciju projekta kvartalnog obračuna BDP-a od 2011.godine;
- relalizaciju Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godini;
- evaluaciju podataka popisa poljoprivrede;
- uvođenje Nacionalne klasifikacije djelatnosti NACE Rev2;
- uvođenje Nacionalne klasifikacije zanimanja;
- realizaciju projekta »Podrška Crnoj Gori u približavanju EU standardima u statistici« iz sredstava IPA programa;
- unapređivanje baze podataka biznis statistike;
- poboljšanje kvaliteta podataka iz oblasti zapošljavanja, spoljno-trgovinske razmjene i dr.;
- realizaciju programa međunarodne saradnje i podrške jačanju kapaciteta statistike.

2. FINANSIJSKI SEKTOR

Osnovno usmjerenje u stabilizovanju i daljem razvoju finansijskog sektora biće u pravcu jačanja institucionalnog okvira finansijskog tržišta i veće integrisanosti pojedinih njegovih segmenata, kroz poboljšanje postojeće i primjenu nove zakonske regulative, u skladu sa standardima Evropske unije i pozitivnom međunarodnom praksom. U tom smislu, aktivnosti Savjeta za finansijsku stabilnost biće usmjerene na sprečavanje i ublažavanje potencijalnih sistemskih rizika u finansijskom sistemu, amortizovanje negativnih uticaja i poboljšanje monitoringa kretanja u finansijskom sistemu. Rad Savjeta, koji čine predstavnici CBCG, Ministarstva finansija, Komisije za hartije od vrijednosti i Agencije za nadzor osiguranja omogućiće veću efikasnost i koordinaciju aktivnosti supervizora.

U uslovima postepenog izlaska iz ekonomske krize, u cilju oživljavanja privrednih aktivnosti, posebna pažnja će se posvetiti jačanju finansiranja realnog sektora i povećanju kreditnih aktivnosti banaka. Pri tome će stabilizacija finansijskog sektora i smanjenje nelikvidnosti privrede uticati na smanjenje rizika investiranja u privredi i poboljšanje kreditnog portfolija banaka.

2.1. Bankarski sektor

Očuvanju stabilnosti bankarskog sistema, kao prioritetnog zadatka u 2011.godini, jačanju pozicije nezavisnosti Centralne banke Crne Gore, obezbjeđivanju sistema garancija za položene depozite kod banaka i daljem usklađivanju regulative u bankarskom sistemu sa evropskim, doprinijeće efikasna primjena rješenja iz novih zakona: Zakona o Centralnoj banci Crne Gore, Zakona o

izmjenama i dopunama Zakona o bankama, Zakona o zaštiti depozita, Zakona o stečaju i likvidaciji banaka i Zakona o Savjetu za finansijsku stabilnost.

U cilju povećanja povjerenja deponenata primjenjivaće se rješenja iz Zakona o zaštiti depozita kojim se povećava nivo zaštite depozita i skraćuju rokovi za isplatu garantovanih depozita. U 2011. godini garantovaće se nivo depozita od 20.000 €, uz predviđeno povećanje tog nivoa na 35.000 € u 2012. godini i 50.000 € u 2013. godini.

U cilju očuvanja vitalnosti i stabilnosti bankarskog sektora i obnavljanja relacije sa realnim sektorom na zdravim ekonomskim kriterijumima, preduzimaće se mjere za podsticanje kreditnih aktivnosti, prvenstveno prema privredi i zaustavljanju rasta nekvalitetne aktive. Poboljšanju kreditnih aktivnosti, u uslovima zadovoljavajuće likvidnosti bankarskog sektora doprinijeće dalji proces dokapitalizacije banaka i aktivnost Investiciono-razvojnog fonda, čime će se preko pokretanja aktivnosti malog i srednjeg biznisa uticati na oživljavanje privredne aktivnosti i smanjenje nelikvidnosti privrede.

Nastaviće se modernizacija bankarskog sistema kroz dalji razvoj elektronskog bankarstva i ponudu novih bankarskih proizvoda.

Aktivnosti Centralne banke Crne Gore će biti usmjerene na jačanje kapaciteta Centralne banke i unapređenje i jačanje supervizorske funkcije u cilju implementacije novog regulatornog okvira. Nastaviće se sa promovisanjem jačanja korporativnog upravljanja i upravljanja rizicima u bankama implementacijom međunarodno prihvaćenih standarda i principa poslovanja u ovoj oblasti, uključujući i najnovije standarde vezane za Bazel 2.

Razmotriće se potreba formiranja Razvojne banke u državnom vlasništvu za kreditnu podršku privredi, u uslovima nedovoljne likvidnosti privrede i restriktivne kreditne podrške banaka razvojnim projektima.

2.2. Nebankarski sektor

U cilju daljeg razvoja funkcije **osiguranja** nastaviće se aktivnosti na institucionalnom jačanju sistema osiguranja i usaglašavanju postojećih zakona u ovoj oblasti sa evropskim standardima. Aktivnost Agencije za nadzor osiguranja biće usmjerene na poboljšanje opštih performansi tržišta osiguranja i jačanje nadzornih kapaciteta, kao i uspostavljanje saradnje sa ostalim regulatorima iz okruženja.

Na razvoj tržišta osiguranja uticaće oživljavanje privredne aktivnosti uz veću kreditnu podršku, kao i bolja informisanost i edukovanost građana o mogućnostima osiguranja. Stvoriće se uslovi za povećanu ponudu novih oblika osiguranja, a ulazak stranih osiguravajućih kompanija na domaće tržište osiguranja odraziće se na povećanje konkurentnosti.

Jačanjem regulatornog okvira u oblasti **tržišta kapitala** nastaviće se dalje harmonizacija propisa sa praksom EU radi povezivanja sa regionalnim i evropskim tržištima. U tom smislu radiće se na:

- jačanju administrativnih kapaciteta Komisije za hartije od vrijednosti, prvenstveno u pogledu obavljanja pojačanih nadzornih aktivnosti;
- razvoju sekundarnog tržišta kratkoročnih državnih zapisa HOV;
- širenju ponude novih servisa u vezi sa poslovanjem na tržištu kapitala;
- unapređivanju informatičke povezanosti učesnika na tržištu kapitala;
- stvaranju uslova za uključivanje Komisije za hartiju od vrijednosti u međunarodnu mrežu regulatora;
- jačanju funkcije jedinstvene berze što treba da omogući kvalitetnije informisanje, smanjenje troškova i poboljšanje operativne efikasnosti. Time će se pospješiti uključivanje u tokove integracije budućeg regionalnog tržišta kapitala i obezbijediti intenzivnije prisustvo inostranih investitora na domaćem tržištu kapitala;
- podizanje nivoa kvaliteta korporativnog upravljanja u kompanijama koje se kotiraju na berzama;
- transformacija postojećih investicionih fondova i organizovanje novih formi kolektivnog investiranja;
- uraditi novi Zakon o investicionim fondovima;

- realizaciji IPA programa kojim se unapređuju regulatorni i nadzorni kapaciteti regulatora na finansijskom tržištu Crne Gore.

3. TRŽIŠTE RADA

3.1. Zaposlenost i tržište rada

Oživljavanje privredne aktivnosti će se odraziti na kretanja na tržištu rada tako da će se nivo zaposlenosti povećati za 1,3% i ublažiti negativne uticaji na nezaposlenost tako da će stopa nezaposlenosti iznositi 11,3% (u 2010. godini 11,6%). Politika zapošljavanja će se bazirati na Nacionalnoj strategiji zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2010–2011. godine i Nacionalnom akcionom planu zapošljavanja za period 2011–2012.godine. Na tržištu rada preduzimaće se mjere i aktivnosti za ublažavanje posljedica ekonomske krize na zapošljavanje, ublažavanje nesklada ponude i tražnje radne snage i smanjivanje regionalnih razlika.

U 2011.godini prioriteti u oblasti zapošljavanja i tržišta rada će biti stvaranje uslova za povećanje zaposlenosti i smanjivanje nezaposlenosti podsticanjem poslodavaca na održavanje postojećeg nivoa zaposlenosti i otvaranje novih radnih mjesta, oblikovanje obrazovnog sistema u skladu s potrebama tržišta rada, jačanje socijalne kohezije i prevencije socijalne isključenosti i siromaštva, prije svega na sjeveru Crne Gore.

Nastaviće se proces normativno-institucionalnih reformi na području tržišta rada. Utvrdiće se Nacionalna klasifikacija zanimanja.

Nastaviće se realizacija programa u oblasti pripreme za zapošljavanje (obuka, dokvalifikacija, prekvalifikacija, specijalizacija), odnosno unaprijeđivanje kvaliteta ponude radne snage, vodeći računa o neophodnosti smanjivanja regionalnog nesklada na tržištu radne snage.

Donijeće se programi zapošljavanja pripravnika i stimulisanja poslodavaca za zapošljavanje pripravnika na neodređeno vrijeme, po odradjenom pripravničkom stažu. Stimulisaće se zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica. Na realizaciji programa javnih radova će biti angažovane određene kategorije nezaposlenih lica.

Preko Fonda rada će se obezbjeđivati sredstva za ostvarivanje prava zaposlenih u slučaju stečaja privrednih društava u skladu sa Zakonom o Fondu rada.

I dalje će se obavljati stručno usavršavanje državnih službenika i namještenika s ciljem povećanja kvaliteta i efikasnosti rada u upravi, uz proširenje metodoloških i informatičkih znanja.

U skladu sa Odlukom o utvrđivanju broja radnih dozvola za strance za 2011. godinu vršiće se zapošljavanje stranaca.

Nastaviće se procesi edukacije menadžerskih struktura u preduzećima.

Osiguraće se efikasna i blagovremena zakonska zaštita od svih oblika kršenja prava na rodnu jednakost na tržištu rada i sprečavanje, otkrivanje i otklanjanje svih oblika diskriminacije prilikom zapošljavanja, očuvanja posla i napredovanja, kao i pristup pravima i benefitima po osnovu radnog odnosa.

U skladu sa međunarodnim standardima unaprijeđivaće se sistem obezbjeđivanja podataka i informacija o tržištu rada.

Pratiće se aktivnosti u sektoru zapošljavanja u lokalnim samoupravama.

Uradiće se Studija o dugoročnoj nezaposlenosti sa posebnim fokusom na rodnu dimenziju i angažovanje lokalnih resursa u sjevernom području.

Uradiće se Strategija cjeloživotnog razvoja karijerne orijentacije i savjetovanja.

3.2. Socijalna politika

Osnovni cilj socijalne i dječje zaštite u 2011. godini će biti obezbjeđenje zaštite građana koji se nalaze u stanju socijalne potrebe, odnosno prevencija socijalne isključenosti, smanjenje siromaštva i stvaranje uslova za zaštitu životnog standarda stanovništva. U tom cilju, nadležne državne institucije, lokalne zajednice, privatni sektor, nevladine organizacije i organizacije civilnog društva će realizovati mjere iz odgovarajućih programa zaštite.

U skladu sa odgovarajućim akcionim planovima aktivnosti za 2011. godinu implementiraće se Strategija razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2008-2012.godine, Strategija razvoja socijalne zaštite starih lica 2008-2012. i Strategija integracije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori za period od 2008. god. do 2016. godine.

Nastaviće se implementacija mjera iz Strategije za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti, koja povezuje materijalne i socio-psihološke aspekte životnog standarda.

Donijeće se Strategija zaštite od nasilja u porodici sa odgovarajućim Akcionim planom za njeno sprovođenje.

Završiće se izgradnja objekta za djecu i mlade „Ljubović“, Centra za azilante u Spužu i rekonstrukcija objekta „Komanski most“.

Zavod za zbrinjavanje izbjeglica će se angažovati na realizaciji Akcionog plana za rješavanje pitanja raseljenih lica, zatim realizaciji zadataka koje nameću zaključci Beogradske inicijative, organizaciji rada Azilantskog centra u Spužu, rješavanju problema naselja Konik u kojem borave raseljena lica romske populacije i svakodnevnim aktivnostima za pomoć ovim licima.

U 2011. godini počeće se sa aktivnostima za izgradnju objekata centara za djecu sa smetnjama u razvoju u Herceg-Novom, Baru i Mojkovcu.

Počeće se sa aktivnostima na izgradnji Objekata za stare osobe u opštini Podgorica i Pljevljima čime će se stvoriti uslovi za smještaj i negu starih lica u centralnom dijelu i na sjeveru Crne Gore.

Obezbijediće se redovna isplata nadoknada po osnovu prava propisanih Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Unapredjivaće se aktivnosti na realizaciji Akcionog plana za Dekadu Roma, Nacionalnog plana akcije za djecu, i dr.

3.3. Politika zarada i penzija

Zarade u javnom sektoru će se kretati u okvirima politike prilagođavanja budžetskog okvira objektivnim mogućnostima privrede i mjerama za smanjivanje relativnog učešća fonda bruto zarada u javnoj potrošnji. Ovo će se ostvarivati u okviru restriktivne politike zarada, centralizovanja obračuna zarada i restriktivne politike zapošljavanja. Zarade će se obračunavati na osnovu obračunske vrijednosti koeficijenta u bruto iznosu. Minimalna zarada zaposlenih neće moći biti manja od 30% od prosječne zarade u Crnoj Gori za proteklih pola godine, što je u skladu sa Izmjenama Opšteg kolektivnog ugovora. Topli obrok i regres će postati sastavni dio plata, što je dodatni strukturni iskorak.

Pojačanom kontrolom Inspekcije rada doprinijeće se smanjenju sive ekonomije i obezbijediti efikasnija naplata poreza i doprinosa, što će uticati na povećanje mogućnosti za obezbjeđivanje zarada.

U cilju obezbjeđivanja podrške održivom penzijsko - invalidskom sistemu i sistemu javnih finansija, u okviru parametarskih reformi realizovaće se Izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju u cilju sprovođenja reformi u skladu sa iskustvima drugih zemalja EU.

Nastaviće se implementacija politike Fonda PIO i praksa da se primici i izdaci Fonda PIO evidentiraju i procesuiraju preko državnog Trezora što će poboljšati transparentnost budžeta, kontrolu trošenja budžetskih sredstava i likvidnost.

Preispitaće se rješenja iz Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima (III stub) na osnovu čega se građanima omogućava, da, bez obzira na radni staž ili starost, kroz uplate doprinosa ostvare dodatni izvor prihoda i obezbijede sigurniju budućnost.

Nastaviće se aktivnosti na ažuriranju aktuarskog modela koji će predstavljati dobru osnovu za donošenje odluke o implementaciji drugog stuba penzijskog sistema. Sprovešće se adekvatne analize i sagledati iskustva zemalja koje su uvele ovakve sisteme, a koje je neophodno prilagoditi uslovima i specifičnostima penzijskog sistema u Crnoj Gori.

4. INVESTICIJE

Oživljavanje privredne aktivnosti u uslovima postepenog oporavka ekonomije opredjeljivaće očekivani nivo investicija i investicioni ambijent u 2011.godini. Iako u ograničenom makroekonomskom okviru, pokretanje privrednog rasta u dobroj mjeri će biti zasnovano na mogućnostima novog investiranja i očuvanoj zainteresovanosti ino-investitora za ulaganja na ovom području. Investiciona aktivnost će se usmjeriti na stvaranje uslova za realizaciju projekata izgradnje saobraćajne infrastrukture, projekata u oblasti energetike i za realizaciju projekata valorizacije turističkih lokaliteta (Sveti Stefan, Luštica i dr.), te za realizaciju projekata infrastrukture lokalnog i regionalnog karaktera (objekti za tretman čvrstog otpada, otpadnih voda, vodosnabdijevanja i dr.). Pritom su značajne mogućnosti novog investiranja u valorizaciju neiskorištenih resursa na manje razvijenim područjima čijom bi se realizacijom doprinijelo ravnomjernijem regionalnom razvoju, što bi multiplikovalo efekte u pravcu dinamičnijeg ukupnog razvoja, otvaranja novih radnih mjesta i povećanja broja novozaposlenih radnika.

U uslovima nedovoljno stabilizovanog privrednog ambijenta nakon izlaska iz krize, podsticanje investicione potrošnje sa očekivanim povratnim efektom na proizvodnju biće otežano u uslovima niske kreditne aktivnosti banaka, koja limitirajuće djeluje na pokretanje investicionog ciklusa. Ipak, računa se sa nastavljanjem započetih procesa i aktivnosti na unaprijeđivanju investicionog ambijenta, koje će uticati da priliv stranih direktnih investicija održi trend rasta, kao i konstantnu zainteresovanost ino-investitora za ulaganja u Crnu Goru. U tom smislu, u 2011.godini nastaviće se sa unapređivanjem stimulativnosti i sigurnosti investicionog ambijenta, čemu će posebno doprinijeti mjere smanjivanja biznis barijera.

Nastaviće se sa afirmisanjem programa privatno-javnog partnerstva i drugim modalitetima finansiranja koji relaksiraju ograničene okvire kapitalnog budžeta. Istovremeno, Planom privatizacije za 2011.godinu omogućiće se snaženje investicionog ciklusa kroz proces ulaganja u privatizovana preduzeća, prije svega u kompanije koje se kroz proces restrukturiranja pripremaju za privatizaciju.

Sprovedenjem intenzivnih promotivnih aktivnosti Crne Gore, kao sigurne i prepoznatljive investicione destinacije, nastaviće se proces animiranja interesovanja stranih investitora u cilju privlačenja stranih direktnih investicija. Na osnovu raspoloživih pokazatelja i procjena, očekivanja su da će neto strane direktne investicije u 2011.godini dostići nivo od oko 550 mil.€.

S tim u vezi, nastaviće se sa:

- Unaprijeđivanjem i dogradnjom investicionog ambijenta u cilju očuvanja imidža Crne Gore kao sigurne i atraktivne investicione destinacije i uklanjanjem biznis barijera za investiranje, posebno na lokalnom nivou, i obezbjeđivanjem potpune i efikasne zaštite svojinskih prava, skraćivanjem procedura neophodnih za odpočinjanje biznisa;
- Primjenom rješenja iz Strategije podsticanja stranih direktnih investicija;
- Podsticanjem promjena u strukturi stranih direktnih investicija, sa smanjenjem učešća prometa nekretnina u odnosu na ulaganja u preduzeća i banke i povećanjem učešća greenfield investicija koje se realizuju na principima privatno-javnog partnerstva, zajedničkih ulaganja, koncesionih aranžmana itd.;
- Pojednostavljenijim i stimulativnijim rješenjima i time uticati na povećanje stepena konkurentnosti uslova za investiranje.

VI - REALNI SEKTOR

1. Preradivačka industrija i rudarstvo

Nakon stabilizacije i oživljavanja proizvodnje u 2010. godini, u ambijentu stimulativnom za razvoj preduzetništva i investiranje, u 2011. godini, očekuje se rast proizvodnje u sektoru **prerađivačka industrija**, što je osnovni cilj industrijske politike. U tom smislu:

- sagledaće se potreba donošenja Strategije razvoja industrije Crne Gore;
- uspostavljaće se sistem održivog razvoja industrije i razvoja niskokarbonske proizvodnje;
- radiće se na osavremenjavanju proizvodnje, uvođenjem novih tehnologija i sistema kvaliteta, izmjeni i poboljšanju proizvodnog asortimana, uz povećanje stepena finalizacije proizvodnje;
- u cilju podsticanja povećanja proizvodnje i razvoja određenih oblasti industrije, privlačenja investicija i stvaranja povoljnijih uslova za razvoj određenih područja, radiće se na osnivanju industrijskih i tehnoloških parkova i industrijskih zona sa ciljem njihovog prerastanja u klastere sa granskim i regionalnim značajem. U tom smislu, zajedno sa lokalnim samoupravama, definisaće se prostori na kojima se mogu razvijati industrijske zone.

U sektoru **vađenje ruda i kamena**, ostvariće se rast proizvodnje. Očekuje se rast proizvodnje ruda obojenih metala (boksit i olovo-cinkana ruda), kao i proizvodnja lignita, usklađena potrebama TE Pljevlja i široke potrošnje. U skladu sa Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima i Zakonom o koncesijama, realizovaće se aktivnosti u vezi geoloških istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina. U tom smislu:

- nastaviće se aktivnosti na obezbjeđivanju uslova za valorizaciju mineralnih sirovina koji se odnose na izradu koncesionih akata, sprovođenje tenderskih postupaka i donošenje odluka o dodjeljivanju koncesionih prava;
- donijeće se Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina za desetogodišnji period (opšti plan i plan eksploatacije pojedinih mineralnih sirovina).

Stvoriće se uslovi za objavljivanje javnog poziva za dodjelu koncesija za istraživanje nafte i gasa u podmorju – Blok-3. U tom smislu, u skladu sa Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika, donijeće se odgovarajuća podzakonska akta, kao i pripremiti model ugovora i tenderska dokumentacija za ovaj projekat.

2. Turizam

Polazeći od činjenice da će se nastavljene trend oporavka svjetske privrede od posljedica globalne ekonomske krize pozitivno odraziti na razvoj turizma, realna su očekivanja u pogledu povoljnijih rezultata turističke privrede u 2011. godini.

U tom pravcu, shodno utvrđenom strateškom cilju da Crna Gora postane visokokvalitetna turistička destinacija koja razvoj zasniva na principima održivog razvoja, tokom 2011. godine nastaviće se intenzivne aktivnosti na unapređivanju turističke ponude. Aktivnosti će se odvijati u unaprijeđenom sistemskom ambijentu sa utvrđenom zakonskom regulativom i poboljšanom infrastrukturom u oblasti vodosnadbijevanja primorskog regiona i saobraćajne povezanosti.

Novim Zakonom o turizmu stvara se adekvatan pravno - institucionalni ambijent, uređuju uslovi i način obavljanja turističke i ugostiteljske djelatnosti, i vrši usaglašavanje sa direktivama i zakonodavstvom EU iz oblasti turizma. U skladu sa Zakonom predviđeno je uvođenje centralnog turističkog registra, jedinstvene evidencije turističkog prometa, uvođenja odobrenja za rad za obavljanje djelatnosti na kupalištima, precizno regulisanje oblasti pružanja usluga u nautičkom turizmu, izdvajanje raftinga i rent-a car-a kao posebne turističke djelatnosti. U tom okviru podstičaće se ubrzanje investicija, uklanjanje biznis barijera i jačanje inspeksijskog i upravnog nadzora u oblasti turizma.

Kontinuirano će se sprovoditi mjere za uravnoteženje razvoja regionalne turističke ponude kroz dinamičniji razvoj sjevernog i centralnog dijela Crne Gore i povezivanje sa ponudom primorskog

regiona. Politika uravnoteženja regionalnog razvoja turističke djelatnosti, kao i jačanje međugranske i regionalne saradnje zasnivaće se na opštoj usklađenosti sa strateškim dokumentima razvoja i kriterijumima ekonomske isplativosti, socijalne prihvatljivosti i ekološke usaglašenosti. Razvojni planovi u tom okviru će biti usmjereni na dalje unapređenje infrastrukture, podizanje nivoa kvaliteta postojećih kapaciteta i izgradnju nedostajućih visokokvalitetnih turističkih kompleksa u okvirima graničnih kapaciteta nosivosti područja na kojem su locirani.

Preduzeće se aktivnosti da se u većoj mjeri implementira strateško opredjeljenje koje se odnosi na diversifikaciju proizvoda za kojim postoji tražnja tokom čitave godine, uz stalno unapređenje kvaliteta, kako bi Crna Gora bila prepoznata kao jedinstvena, integralna turistička destinacija.

Osnovne aktivnosti biće usmjerene na:

- uravnotežen razvoj turizma zasnovan na principima održivog razvoja;
- povećanje kvaliteta i strukture turističke ponude i njena standardizacija;
- razvoj diversifikovane ponude, sa posebnim akcentom na turističku ponudu orjentisanu na prirodu;
- unapređenje međusektorske saradnje (saobraćaj, trgovina, poljoprivreda);
- unapređenje turističke i ugostiteljske djelatnosti u skladu sa Zakonom o turizmu;
- uvođenje jedinstvenog elektronskog programa evidencije turističkog prometa, u cilju dobijanja relevantnih podataka o efektima turizma;
- zadržavanje bitnih i osvajanje novih emitivnih turističkih tržišta;
- očuvanje i unapređenje osnove turističke infrastrukture i ponude kao preduslova za dalji razvoj turizma;
- pomoć Crne Gore kao jedinstvene i bezbjedne visokokvalitetne turističke destinacije;
- stvaranje povoljnijih uslova za investicije u turizam;
- obezbjeđivanje infrastrukturnih pretpostavki za realizaciju razvojnih planova;
- edukaciju turističkih kadrova u skladu sa Strategijom razvoja ljudskih resursa u sektoru turizma;
- zadovoljenju ponude visoko –platežnog turizma u svim njegovim segmentima;
- razvoj nautičkog turizma;
- definisanje podsticajnih mjera za hotele koji rade tokom cijele godine;
- saradnju između državnih i lokalnih vlasti i jačanje veza između javnog i privatnog sektora u oblasti turizma;
- participiranje u međunarodnom procesu integracija savremenog turizma;
- aktivnosti kojima će se omogućiti bolja dostupnost Crne Gore.

Polazeći od očekivanja uspostavljanja ambijenta ekonomskog rasta i porasta turističke tražnje i predviđenih mjera za poboljšanje kvaliteta turističke ponude, u 2011. godini se očekuje porast turističkog prometa izraženog brojem noćenja za 3% i prihoda od turističke djelatnosti od oko 654,0 mil.€, što je za 5,0% više u odnosu na 2010. godinu.

Ministarstvo turizma će, u saradnji sa nadležnim institucijama, koordinirati aktivnosti na stvaranju povoljnih preduslova za razvoj turizma:

- u saradnji sa poreskom upravom i opštinama, nastaviće se kampanja »Registruj smještaj«, koja ima za cilj suzbijanje problema sive ekonomije u turističkoj privredi;
- nastaviće se kampanja »Neka bude čisto« u saradnji sa resornim ministarstvima, institucijama, Zavodom za zapošljavanje i opštinama;
- nastaviće se aktivnosti na brendiranju Crne Gore i tržišnom pozicioniranju crnogorskog turističkog proizvoda putem globalnih medijskih mreža – kampanja »Experience Wild Beauty«;
- u skladu sa Planom promocije za 2011. godine, realizovaće se kampanja na tržištima u okruženju;
- unaprijediće se međusobna bilateralna i regionalna turistička saradnja, u cilju razmjene iskustava i primjene pozitivnih rješenja, unapređenja komparativnih prednosti Regiona i iznalaženja mogućnosti prezentiranja regionalnih projekata kod EU institucija, kao i zajedničkih promotivnih nastupa na vanevropskim tržištima.

3. Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda

U 2011. godini nastaviće se realizacija Nacionalnog programa proizvodnje hrane i razvoja ruralnih područja 2009-2013.godine, preko niza projekata Agrobudžeta, kojima će se podsticati nacionalni prioriteti i razvojni ciljevi u agraru i ruralnim područjima, kao i dalje prilagođavanje agrarne politike Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

Nastaviće se podrška investicijama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ukupnom agraru (do 30,0% uloženi sredstava) preko javnih poziva što će dovesti do dalje modernizacije gazdinstava, boljeg korišćenja resursa, jačanja konkurentnosti, povećanja standarda poljoprivrednika, kao i poboljšanja uslova življenja u ruralnom prostoru.

U okviru mjera tržišno-cjenovne politike ispitaće se mogućnost prilagođavanja agrarnog podsticaja potrebama prevazilaženja određenih problema u realizaciji, a posebno izvozu nekih poljoprivrednih proizvoda (vino, jagnjeće meso i dr), kao i prilagođavanje podrške potrebama veće supstitucije uvoza hrane (meso, mlijeko i dr.).

Donijeće se Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o veterinarstvu i Zakon o upravljanju nus proizvodima životinjskog porijekla i Zakon o zadrugama, čime će se bitno unaprijediti zakonska regulativa i prilagođavanje standardima EU.

Nastaviće se realizacija nekoliko projekata međunarodne donatorske i kreditne podrške (twinning projekat „Podrška formiranju IPA sistema programiranja i implementacije“, MIDAS projekat i dr).

U oblasti **šumarstva** nastaviće se realizacija Nacionalne šumarske politike koja će doprinijeti savremenoj i kvalitetnijoj valorizaciji šumskog resursa. U tom cilju dograđiće se metodologija, kriterijumi i indikatori održivog gazdovanja šumama, kao i metodologija upravljanja dugoročnim ugovorima za eksploataciju šuma.

Nastaviće se podrška organizovanju vlasnika privatnih šuma u cilju bolje implementacije nove prakse gazdovanja šumama.

Završiće se terenski radovi na Nacionalnoj inventuri šuma i prvi Izvještaj o zdravstvenom stanju šuma urađenom po međunarodno prihvaćenoj metodologiji. Donijeće se novi Zakon o šumama čime će se zaokružiti usaglašavanje propisa u ovoj oblasti.

Donijeće se i realizovati Program upotrebe sredstava za upravljanje vodnim resursima čime će se unaprijediti valorizacija vodnog dobra.

4. Gradjevinarstvo i stambeno-komunalna djelatnost

U 2011. godini nastaviće se implementacija Vladinog programa za uvođenje podsticajnih finansijskih i drugih mehanizama za unapređenje tehničke, organizacione i kadrovske osposobljenosti građevinske operative, kako bi se u najvećoj mjeri koristili i jačali sopstveni potencijali u ovoj oblasti. Očekivani nivo oporavka privrede, kao opšti okvir, će uticati da se na osnovu započeti i planiranih investicija u oblasti turizma, infrastrukture i energetike u značajnoj mjeri omogući revitalizacija aktivnosti u građevinskom sektoru uz primjenu principa održivog razvoja.

Usvajanjem izmijenjenog i dopunjenog Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i Zakona o građevinskim materijalima, stvaraju se zakonske i planske pretpostavke za njihovu primjenu i najoptimalnija rješenja u ovoj oblasti. Implementacija Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, će doprinijeti daljem unaprijeđivanju poslovnog ambijenta, pojednostavljivanju i ukidanju nepotrebnih procedura i usaglašavanju podzakonskih akata sa novim Zakonom.

Počeće implementacija Strategije razvoja građevinarstva u Crnoj Gori do 2020. godine sa Akcionim planom, čiji je cilj integrisanje crnogorskog u evropsko tržište građevinarstva preko inovativnog, na znanju baziranog i visoko tehnološki organizovanog građevinskog sektora s ciljem da se u najvećoj mjeri iskoriste sopstveni potencijali. Strategijom se definišu i mjere implementacije kroz Akcioni plan, kojima se predviđa način prevazilaženja sadašnje usitnjenosti građevinske operative, neosposobljenosti da odgovori zahtjevima tržišta i sve razvijenije konkurencije u pogledu organizacione, kadrovske i tehničke opremljenosti. U skladu sa ovim, nastaviće se saradnja sa Univerzitetom Crne Gore.

Nastaviće se sa stvaranjem preduslova za usklađivanje nacionalnih propisa i standarda za proračun konstrukcija sa propisima i standardima EU i izgradnjom kapaciteta za njihovu implementaciju i upotrebu. Ovakav pristup podrazumijeva i primjenu standarda energetske efikasnosti i održive gradnje uz čiju suštinsku i punu primjenu se očekuje pozitivan ukupan razvojni efekat. U tom smislu u saradnji sa KFW bankom realizovaće se projekat energetske efikasnosti u javnim zgradama i ponuditi razni oblici tehničke pomoći, kao i prenos iskustava i znanja u oblasti zelene energije.

Radiće se na evaluaciji i uvođenju podsticajnih mjera za rješavanje problema deficitarnih zanimanja u građevinarstvu. Radiće se na motivisanju učenika da u većem broju konkurišu za zanimanja građevinskog smjera. Projekat reforme stručnog obrazovanja u Crnoj Gori realizovaće Njemačko društvo za tehničku saradnju (GTZ) u saradnji sa domaćim partnerima.

Kontinuirano će se sprovoditi preventivne mjere za suzbijanje bespravne gradnje koja je definisana kao krivično djelo protiv životne sredine. Pojačaće se aktivnosti na motivisanju inspektora i radiće se na stimulisanju novih kadrova za ta radna mjesta. Problem objekata podignutih bez dozvole za gradnju ili upotrebne dozvole u uslovima nepostojanja urbanističkih planova rješavaće se i dalje u skladu sa preporukama Bečke deklaracije i korišćenjem iskustava drugih zemalja (legalizacija objekata gdje je moguće uklapanje u nove urbanističke planove).

U stambenoj djelatnosti će se nastaviti sa implementacijom projekata u skladu sa „Akcionim planom politike stanovanja u Crnoj Gori” uz uravnoteženje stambene ponude i tražnje . U politici stanovanja odvijać se sledeće aktivnosti :

- Počeće implementacija Zakona o stanovanju i održavanju stambenih zgrada i Zakona o stambenim zadrugama.
- uradiće se i počeće sa implementacijom Akcioni plan za realizaciju Plana pretvaranja neformalnih naselja u formalna i regularizacija objekata sa posebnim akcentom na seizmičke izazove, kao i počeće sa realizacijom Pilot projekat izrade Studije izvodljivosti sa posebnim akcentom na seizmičke rizike u izabranim naseljima u opštini Bar
- Preko Crnogorskog fonda za solidarnu stambenu izgradnju nastaviće se dalja realizacija Projekta fonda stanova solidarnosti po nižim cijenama od tržišnih , u saradnji sa lokalnom samoupravom , za zaposlene u organima osnivača fonda (Unija poslodavaca , Savez sindikata i Vlada).
- Uradiće se Nacionalna strategija stanovanja.
- Nastaviće se realizacija projekta „ 1000+stanova „ .

U komunalnoj oblasti osnovne aktivnosti biće usmjerene na:

- Stvaranje uslova za implementaciju zakonskog okvira u ovim djelatnostima.
- Donošenje i implementaciju novog Zakona o komunalnim djelatnostima koji će biti usklađen sa već donijetim zakonima u ovoj oblasti.
- Donošenje Zakona o eko fondu i aktivnostima na njegovom osnivanju.
- Nastavak izgradnje regionalnog vodovoda za Crnogorsko primorje prema opštinama Bar i Herceg Novi.
- Rješavanje pitanja kvalitetnog vodosnadbijevanja opštine Cetinje.
- Rekonstrukciju vodovodnog sistema u Podgorici i drugim opštinama.
- Nastavljanje aktivnosti na stvaranju preduslova za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u opštinama: Pljevlja, Bijelo Polje , Berane, Podgorica, Plav, Cetinje, Danilovgrad, Rožaje, Kolašin, Plužine i Ulcinj i početak izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione infrastrukture u opštinama na primorju: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Bar. Opština Budva će ovaj problem rješavati kroz model privatno-javnog partnerstva sa firmom WTE.
- Početak izgradnje regionalnih sanitarnih deponija.
- Izgradnju odgovarajuće infrastrukture i stvaranje pretpostavki za punu implementaciju Zakona o upravljanju otpadom.
- Stvaranje uslova za selektivno sakupljanje otpada.
- Izbor koncesionara za vršenje poslova preuzimanja, sakupljanja i obrade posebnih vrsta otpada (otpadna vozila, gume, otpad od elektronskih i električnih proizvoda, otpadna ambalaža, baterije i akumulatori).

- Tehničkom i kadrovskom jačanju javnih komunalnih preduzeća i njihovoj transformaciji.
- Davanju logističke podrške jedinicama lokalne samouprave u stvaranju pretpostavki za korišćenje sredstava (kredita, donacija) međunarodnih finansijskih institucija.

5. Trgovina

U oblasti trgovine osnovni ciljevi razvoja odnose se na stvaranje uslova za obezbjeđenje snabdjevenosti tržišta, povećanje kvaliteta ponude robe po količini i asortimanu, razvoj konkurencije na tržištu, unapređenje i osavremenjivanje trgovine kao pretpostavke za ulazak stranog kapitala, dalje suzbijanje sive ekonomije, unapređenje u oblasti zaštite potrošača, unapređenje prava intelektualne svojine, unapređenje infrastrukture kvaliteta, kao i zaokruživanje započetih procesa transformacije trgovinskih preduzeća u cilju unapređenja i osavremenjivanja trgovine.

Aktivnosti će se usmjeriti na:

- implementaciju Zakona o unutrašnjoj trgovini, kojim se uređuje unutrašnja trgovina, uslovi i oblici vršenja trgovine i zaštita od nelojalne konkurencije u trgovini;
- implementaciju Zakona iz oblasti infrastrukture kvaliteta, intelektualne svojine, kao i pratećih podzakonskih akata;
- unapređenje saradnje između Instituta za standardizaciju Crne Gore i drugih Instituta za standardizaciju u oblasti sistema menadžmenta kvalitetom, sa ciljem da se prenesu pozitivna iskustva i obezbijedi kvalitet i harmonizacija sa direktivama i standardima Evropske unije;
- kontinuirano podizanje nivoa kompetencije i jačanje administrativnih kapaciteta Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG), uz regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti ocjenjivanja usaglašenosti akreditacije;
- edukaciju kadra i tehničko usavršavanje inspeksijskih službi u cilju osavremenjivanja i jačanja tržišnog nadzora, kao i stvaranje nacionalne kontakt jedinice za RAPEX system;
- sprovođenje Strategije tržišnog nadzora neprehrambenih proizvoda i uspostavljanje Koordinacionog tijela za tržišni nadzor;
- donošenje i implementaciju novog Nacionalnog programa zaštite potrošača za period 2010 – 2012.godine, i sprovođenje Uredbe kojom su uređeni bliži kriterijumi za vršenje pojedinih poslova utvrđenih Nacionalnim programom zaštite potrošača;
- implementaciju Zakona o zaštiti konkurencije i kontinuirane aktivnosti Uprave za zaštitu konkurencije;
- sprovođenje Strategije politike konkurencije, uz analizu progresa u primjeni pravila konkurencije u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije i zahtjevima koji proističu iz procesa evropskih integracija u toj oblasti;
- smanjenje biznis barijera u sektoru trgovine, kao osnov za poboljšanje uslova za priliv stranog kapitala;
- jačanje aktivnosti na unapređenju saradnje sa asocijacijama privrednika u oblasti trgovine;

VII - DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Razvoj društvenih djelatnosti biće usmjeren na transformaciju i strukturne promjene sistema, institucionalno jačanje, usavršavanje zakonske regulative i završavanje započetih investicionih objekata i izgradnju novih.

U vaspitno-obrazovnoj i naučnoistraživačkoj djelatnosti:

- Donijeće se Zakon o upotrebi službenog jezika i jezika u službenoj upotrebi;
- Nastaviće se aktivnosti na izgradnji novih i rekonstrukciji i dogradnji postojećih objekata, kao i investiciono održavanje ukupne školske infrastrukture;
- Formiraće se nove vaspitno-obrazovne ustanove na svim nivoima;
- Zapoćeće se sa primjenom modela sticanja unaprijeđenih zvanja nastavnika;
- Razradiće se model za licenciranje i relicenciranje nastavnika i raditi na stvaranju uslova za njegovu primjenu;
- Definisaće se model finansiranja ustanova po glavi učenika i odrediti ustanove za provjeru modela;
- Nastaviće se aktivnosti na unapredjivanju kvaliteta obrazovanja na svim nivoima, uz primjenu mehanizama samoevaluacije i eksterne evaluacije;
- Nastaviće se aktivnosti na obezbjeđivanju uslova za primjenu rješenja iz Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, sa ciljem priznavanja rezultata učenja, povezivanja formalnog i neformalnog učenja, poboljšanja mobilnosti i podsticanja cjeloživotnog učenja;
- U cilju podrške uspostavljanju Crnogorskog kvalifikacionog okvira i razvoju kvalifikacija baziranih na ishodima učenja, potrebnih tržištu rada, nastaviće se sa formiranjem sektorskih komisija, kao i sa stvaranjem uslova za njihov rad;
- Urađiće se model modularizacije i kreditnog vrednovanja obrazovnih programa u stručnom obrazovanju;
- Razvijaće se mreže stručne podrške za djecu i omladinu sa posebnim obrazovnim potrebama na lokalom, regionalnom i centralnom nivou, kao i realizacija ostalih mjera predviđenih Strategijom inkluzivnog obrazovanja;
- Zapoćeće realizacija projekta IPA 2010 "Reforma sistema socijalne zaštite i brige o djeci: unaprijeđenje socijalne inkluzije" (prva komponenta - inkluzivno obrazovanje);
- Nastaviće se realizacija projekata međunarodne podrške reformi obrazovanja (IPA 07, Lux Development, GTZ, KulturKontakt i drugi);
- Nastaviće se realizacija projekta „Jačanje energetske efikasnosti u javnom sektoru“ koji se realizuje sredstvima kredita Svjetske banke;
- Zapoćeće uvođenje integralnog informacionog sistema za sektor obrazovanja (MEIS). Nastaviće se sa obezbjeđivanjem kompjuterske opreme za škole, pri čemu će škole u ruralnim sredinama imati prioritet;
- Nastaviće se aktivnosti obezbjeđivanja pristupa Internetu svim školama i ICT obuka za kadar u sektoru obrazovanja, kroz uvođenje ECDL standarda;
- Podstićaće se i dalje daroviti učenici i studenti putem stipendija i kredita;
- Nastaviće se aktivnosti na realizaciji međunarodnih naučnoistraživačkih projekata i usavršavanja kadrova;
- Intenziviraće se međunarodna mobilnost studenata i akademskog osoblja
- (rast mobilnosti studenata za 20%);
- Intenziviraće se aktivnosti na uključivanju institucija visokog obrazovanja u srodne institucije i agencije na Evropskom nivou uz podršku i saradnju sa relevantnim međunarodnim institucijama;
- Nastaviće se aktivnosti na obezbjeđivanju neophodnih uslova za dalje uključivanje crnogorskih istraživača u Evropski istraživački prostor (ERA) i njihovo uključivanje u savremene tokove i metode istraživanja van Crne Gore;
- Nastaviće se aktivnosti na realizaciji međunarodnih naučnoistraživačkih programa i projekata, multilateralnih: FP7- Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj EU, WBC-INCO.NET, SEE-ERA.NET+, IDEALIST2011, EURORIS.NET, SEERA-EI, uključivanje u COST program, i bilateralnih sa Republikom Slovenijom, Republikom Hrvatskom i Republikom Austrijom, kao i uspostavljanje saradnje sa drugim zemljama;

- Izvršiće se implementacija novog Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti donošenjem podzakonskih akata za sprovođenje Zakona;
- Izradiće se Studija izvodljivosti za uspostavljanje centara uspješnosti u Crnoj Gori;
- Realizovaće se mjera utvrđena Akcionim planom za sprovođenje Strategije naučnoistraživačke djelatnosti Crne Gore (2008-2016), koja se odnosi na reformu statističkog praćenja naučnoistraživačke djelatnosti, u saradnji sa nosiocima aktivnosti: Ministarstvom finansija i MONSTAT-om;
- Kontinuirano će se pratiti i analizirati realizacija mjera utvrđenih u Planu razvoja ICT infrastrukture naučnoistraživačke zajednice u Crnoj Gori, kao i Plana uspostavljanja baza podataka naučnoistraživačke djelatnosti u Ministarstvu prosvjete i nauke (E-NID); i
- Organizovaće se Festival nauke „Noć istraživača“ i „Nedjelja promocije nauke“.

U oblasti kulture:

Počeće implementacija Nacionalnog programa razvoja kulture i nastaviti implementacija Nacionalnog programa razvoja kinematografije i Nacionalnog programa digitalizacije biblioteka, izrada Nacionalnog programa digitalizacije kulturne baštine i strateških dokumenata za dinamičan i ravnomjeran razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i zaštitu, očuvanje, valorizaciju i održivo korišćenje kulturne baštine na čitavoj teritoriji Crne Gore.

Nastaviće se podrška razvoja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva kroz: finansiranje rada nacionalnih institucija kulture; realizaciju programa Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore; organizovanje festivala i manifestacija od posebnog značaja za kulturu Crne Gore; međunarodnu prezentaciju, promociju i afirmaciju crnogorskih djela i ostvarenja i sufinansiranje programa i projekata autora, umjetnika, opštinskih ustanova kulture i nevladinih organizacija.

Nastaviće se aktivnosti na ostvarivanju posebne brige prema Prijestonici Cetinje kroz: implementaciju Menadžment plana Cetinja i program "Cetinje - Grad kulture 2010-2013", pripremu Nominacionog dosijea Istorijskog jezgra Cetinja za upis na listu svjetske kulturne i prirodne baštine UNESCO i promovisanje Cetinja u međunarodnu kulturnu prijestonicu.

Revidiraće se Menadžment plan Kotora i izraditi Menadžment plan Starog grada Bara, kao strateški dokument za zaštitu, očuvanje, valorizaciju i održivo korišćenje ovog veoma značajnog kulturnog dobra.

Vršiće se implementacija novih zakona iz oblasti kulturne baštine i u tom smislu donijeti podzakonska akta za njihovo sprovođenje.

Intenziviraće se aktivnost na planu zaštite i valorizacije kulturne baštine i u tom smislu će se: osnovati Uprava za zaštitu kulturnih dobara, sa više područnih jedinica i javne ustanove za konzervatorsku djelatnost; sanirati i opremiti veći broj objekata kulture na Cetinju, kao i drugih kulturnih dobara za koje je urađena tehnička dokumentacija ili preliminarna procjena; utvrditi program podrške konzervaciji, restauraciji i revitalizaciji kulturnih dobara u opasnosti; nastaviti započeta arheološka istraživanja i rekonstruiranje terena, nastaviti aktivnosti na izradi Arheološke karte Crne Gore; obezbijediti prezentacija i dostupnost kulturnih dobara javnosti.

U oblasti medija:

Obezbiđiće se ostvarivanje prava građana na informisanje po osnovu programskih sadržaja Radija Crne Gore i Televizije Crne Gore, koji su od značaja za razvoj nauke, obrazovanja i kulture, informisanje lica oštećenog sluha i vida, kao i informisanje na albanskom jeziku i jezicima drugih manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica.

Nastaviće se aktivnosti na privatizaciji novinskog izdavačkog i grafičkog akcionarskog društva „Pobjeda“ i aktivnosti na daljoj transformaciji RTCG u javni radio-difuzni servis.

Obezbiđiće se podrška unaprijeđenju medijskog pluralizma kroz sufinansiranje određenih tematskih programa od javnog interesa.

U 2011. g. radiće se na podizanju kvaliteta **zdravlja** stanovništva, uz nastavak aktivnosti na monitoringu i evaluaciji rezultata reforme primarnog, sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

S tim u vezi:

- Nastavliće se reforma sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite što podrazumijeva definisanje i sprovođenje niza aktivnosti normativne, organizacione i tehničke prirode, za koje je obezbijeđen kredit Svjetske banke u iznosu od 5,1 milion eura.
- Na potpuniji način će se definisati uslovi za uvođenje privatno-javnog partnerstva i davanje koncesija privatnom sektoru. Kroz privatno-javno partnerstvo riješiće se i problem medicinsko otpada, što je u skladu sa Nacionalnom strategijom upravljanja medicinskim otpadom.
- Nastaviće se sa realizacijom PET/CT centra, u Kliničkom centru, u okviru privatno-javnog partnerstva, a u cilju poboljšanja nivoa kvaliteta zdravstvenih usluga, preventivnog djelovanja, ranog otkrivanja i uspješnijeg liječenja uz smanjenje mortaliteta od malignih oboljenja kao i značajnog smanjenje troškova liječenja malignih bolesnika.
- Nastaviće se rekonstrukcija zdravstvenih ustanova u cilju efikasnije zdravstvene zaštite stanovništva.
- Inteziviraće se aktivnosti na implementaciji svih donešenih strategija, a posebno Strategije za prevenciju i kontrolu hroničnih i nezaraznih bolesti, odnosno programa koji su obuhvaćeni Strategijom, s obzirom da je oko 75% svih smrti uzrokovano hroničnim nezaraznim bolestima.
- Nastaviće se aktivnosti na planu borbe protiv HIV-a, realizacijom Nacionalnog strateškog dokumenta za borbu protiv HIV-a.

U oblasti **sporta** radiće se na:

- unapređenju zakonodavne i normativne djelatnosti u sportu;
- donošenju Nacionalnog programa sporta u Crnoj Gori i podzakonskih akata
- podsticanju razvoja i unapređenja sporta kroz sufinansiranje programa od javnog interesa koji će se realizovati preko sportskih organizacija;
- obezbjeđivanju stipendija za perspektivne sportiste i nadoknada za vrhunske sportiste kao i premija za ostvarene vrhunske sportske rezultate;
- stvaranju uslova i podsticanju razvoja školskog, studentskog i rekreativnog sporta koji su u funkciji prevencije zdravlja i socio patoloških pojava među mladima;
- doslednoj primjeni ratifikovane Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu i kvalitetnije zdravstvene zaštite sportista;
- saradnji sa međunarodnim organizacijama i institucijama sporta, posebno međunarodnim sportskim asocijacijama, Savjetom Evrope i Svjetskom anti doping asocijacijom;